

Tyskland

QUIZ!
side 17

**Begivenhetskalendar
2006**
side 16-17

Full VM-oversikt
side 18-19

Kunstnerens Berlin
side 22

Kjære leser!

Siden august 2005 har jeg vært Forbundsrepublikken Tysklands ambassadør i Norge. Min kone og jeg er veldig glade for å kunne komme til Norge. Vi nyter vår første vinter i Oslo og mangfoldet av kulturelle opplevelser som tilbys.

De bilaterale forbindelsene mellom Norge og Tyskland har i mange år vært svært gode. Vi er viktige partnere innen politikk, handel og kultur. I EU-sammenheng er Tyskland den talsmannen Norge kan stole på. Tyskland med Berlin som hovedstad, vinner i stadig større grad tilbake sin rolle som senter for Skandinavia kulturelle utveksling med det øvrige Europa. Når jeg ser hvor aktive Norge og Tyskland er, hvordan Berlin har blitt til en magnet for unge norske kunstnere og hvilken suksess de norske forfattere høster i Tyskland, så vet jeg: de tysk-norske forbindelsene har aldri vært så gode og sjelden så fremtidsorienterte som i dag.

I fjor markerte Norge 100 års uavhengighet. Tyskland følger seg inn i rekken av de stater som i 1905 var først ute med å anerkjenne Norges suverenitet. Vi ser altså tilbake på 100 år med diplomatiske forbindelser mellom Norge og Tyskland. Forbundsprezident Köhler besøkte Norge under den offisielle festuken i juni 2005. I rammen av «Deutsche Kulturtag in Norwegen» var Tyskland representert med en rekke ulike kulturelle arrangementer. Den politisk-historiske fremstillingen av de stadig skiftende forbindelsene mellom våre land i det 20. århundre, er tema på utstillingen, som inntil 19. februar vises på Norsk

Teknisk Museum i Oslo, senere i Bergen og Trondheim og deretter også i Tyskland. Utstillingen er ment som et bidrag til å fordype kunnskapen vi har om hverandre.

Det er et faktum at nordmenn og tyskere kjenner hverandre slik naboer og slektninger gjør. Men illusjonen om nærhet vil til tider kunne føre til feilvurderinger og muligens til fordommer. For meg er det en hertesak at den kulturelle utvekslingen intensiveres og at mulighetene for tyskundervisning i norske skoler bedres. Uansett om det handler om politikk og kultur eller om vitenskap og sport, vil språkkunnskaper være det beste grunnlaget for nære kontakter og gjensidig forståelse. Gode kunnskaper i tysk vil til syvende og sist komme godt med når det gjelder foretningsforbindelsene med Tyskland som også i fremtiden kommer til å være Norges viktigste handelspartner.

Jeg håper du finner mange interessante ideer i dette bilaget, og at det kan inspirere deg til å bli nærmere kjent med Tyskland.

Hjertelig hilsen
ROLAND MAUCH, AMBASSADØR

Tyskland – en viktig partner for Norge

Vi har nettopp lagt bak oss 2005 som markerte Norges 100 års eksistens som uavhengig og suveren stat. Tyskland var i 1905 blant de aller første til å anerkjenne Norge. Dette har blitt behørig markert, ikke minst gjennom samarbeidet om utstillingen «Ikke bare laks og pølser» som tar for seg de norsk-tyske forbindelser de siste 100 år.

Det er et privilegium å arbeide som Norges ambassadør i EU's mest folkerike stat, og ivareta norske interesser. Ikke bare i Berlin – men også i Tyskland forøvrig merker ambassaden stor interesse for Norge og norske forhold. Det er åpne dører i ledende politiske miljøer, og Norge blir lyttet til. Også på det økonomiske området er Tyskland en av våre viktigste partnere. Noen få nøkkeltall: Tyskland er det største markedet for norsk gass; 35 % av den norske gassseksporten går hit. Rundt 70 % av all laks som konsumeres i Tyskland er norsk. Nesten halvparten av alle utenlandske turister i Norge kommer fra Tyskland, dvs. at det årlig er rundt 575 000 tyske turister som besøker landet vårt.

Norske bøker og norsk jazz er stadig i vinden i Tyskland og mange norske kunstnere velger Berlin som bosted. Men også klassikerne står høyt i kurs og lisen, Grieg og Munch gir Norge mye gratis reklame.

Det er likevel utfordringer på vår side når det gjelder å utnytte fortrinnen vi har i Tyskland: Tysklandskompetansen kunne ha vært bedre, og interessen for det tyske språk større.

Ambassaden arbeider systematisk for å bygge opp bred kunnskap om Tyskland, og har også tatt initiativ til en rekke konkrete tiltak for å styrke det tyske språks stilling. Ikke minst forsøker vi å få norske studenter til å se hvilke muligheter som åpner seg ved å studere tysk eller studere i Tyskland. Tyskkunnskaper gir klare konkurransefortrinn.

Gjennom 1990-tallet registrerte jeg som handels- og utenriksminister hvor nær Tyskland stod Norge når vi søkte å virkeliggjøre våre nasjonale mål og interesser i et stadig tettere samarbeidende Europa. Dette fellesskapet opplever jeg som norsk ambassadør fortsatt som en realitet nå midt i et nytt tiår. Fra å være et transitområde for samkvem med land lengre unna, har Tyskland befestet sin rolle som vår viktigste samarbeidspartner på det europeiske kontinentet.

BJØRN TORE GODAL,
AMBASSADØR

ET PRODUKT FRA TEMAUTGIVELSER, AFTENPOSTEN ANNONSE

E-post: temautgivelser@aftenposten.no
Telefon: 22 86 34 52/22 86 30 69
Medarbeider: Traveller's Press, Helge Baardseth
E-post: landliv@online.no

Vi retter en takk til DZT for bruk av billedmateriale.
Layout, repro, og produksjon: Createm og Reproavdelingen, Aftenposten.

Trykk: Schibsted Trykk
Distribusjon: Aftenposten
Annonser: reiseliv@aftenposten.no
international@aftenposten.no

Forsidefoto:
I-Images.no

AHK Deutsch-Norwegische Handelskammer
Norsk-Tysk Handelskammer

NORSK-TYSK HANDELSKAMMER

En viktig partner

Handelsforbindelsene mellom Norge og Tyskland har lange tradisjoner. I Norge tas mye av dette arbeidet hånd om av Norsk-Tysk Handelskammer, som er en del av et verdensomspennende nettverk du finner i over 80 land.

Norsk-Tysk Handelskammer er det største bilaterale handelskammeret i Norge, og er spesialister på alt du trenger å vite når det gjelder handel

mellom Norge og Tyskland; 19 medarbeidere står klare til å yte hjelp av et stort omfang.

Norsk-Tysk Handelskammer representerer flere store messer i Norge, blant andre Messe München International, Messe Berlin, Koelmesse, leketøymessen Spielwaremesse i Nürnberg og Deutsche Messe AG i Hannover. Handelskammeret tilbyr hjelp til stand/fellesstand, standpersonale, adgangskort og kataloger, tolkeservice, delegasjonsreiser, informasjon om reisemuligheter og hotellopphold

og tilrettelegging av pressekonferanser.

En viktig del av handelskammerets virksomhet gjelder refusjon av tysk merverdiavgift. De har også en stor juridisk avdeling med norske og tyske jurister som har spisskompetanse innen skatte- og avgiftsrett. Handelskammeret er representant for mange selskaper overfor skattemyndighetene i Norge og i Tyskland. De har også eksperter på norsk og tysk rett generelt, samt eksport- og importbetingelser, kontraktsrett, kontrakter og lisenssøknader. Det for-

midles også kontakt mellom potensielle handelspartnere, fra de største konsern til de minste enkeltmannsbedrifter.

Norsk-Tysk Handelskammer representerer også Tysk Vininstitutt – Deutsches Weininstitut i Norge. Gjennom Norsk-Tysk Handelskammer kan du fullføre din MBA (Master of Business Administration), og du kan søke opptak på realkompetanse. Det betyr at du ikke nødvendigvis må ha en lang akademisk utdannelse bak deg for å komme inn ved studiene, men kan komme inn

på grunnlag av din yrkeserfaring. Seminarene finner sted både i London og i Oslo i internasjonalt miljø.

Ønsker du å kommunisere bedre med dine forretningspartnere kan du delta på et av tyskkursene, enten i Norsk-Tysk Handelskammer lokaler eller på din egen arbeidsplass. Norsk-Tysk Handelskammer har til og med sitt eget magasin – connect! Her finner du informative og underholdende artikler fra næringsliv og politikk, om kultur og livsstil – på norsk og tysk.

Norsk-Tysk Handelskammer
på Drammensveien i Oslo.

Den beste veien til Tyskland og Europa

Overfarten til Kiel er en opplevelse i seg selv når du velger Color Line for din reise til Tyskland. Med cruiseskipet Color Fantasy får du et mangfold av opplevelser i luksuriøse omgivelser, mens Kronprins Harald lar deg nyte hygge og ro med ditt reisefølge. Du kan også kombinere de to. Hos oss har du mange valgmuligheter. Ta med bilen og du kommer lett til de tyske motorveiene, som på mange måter er sentralnervesystemet for opplevelser i Europa. Med disse som utgangspunkt er veien rask til et utall byer, strender, alper og andre store og små opplevelser. Lübeck og Hamburg er våre bestselgere.

Idyllisk kulturreise Lübeck

I Lübeck oppleves småbyidyllen som en reise i tid med en levemåte og matkultur som er ivaretatt gjennom historien. Husk å få med deg marsipan hjem.

Radisson SAS Lübeck fra kr 2 180,- pr. pers *

Turkode 2530.

Storbymweekend i Hamburg

Hamburg er blitt en av Europas hotteste storbyer. Byen byr på shopping for den kravstore, trendy restauranter, musicals og et pulserende uteliv.

Radisson SAS Hamburg fra kr 2 190,- pr. pers *

Turkode 2517.

*Priseksemplene gjelder båtreisen t/r pr. person: En vei med Kronprins Harald i 2-stjerners innvendig dobbeltlugar og én vei med Color Fantasy i 3-stjerners innvendig dobbeltlugar. En natt i dobbeltrom på hotellet med frokost.

Booking: 810 00 811, www.colorline.no,
eller ditt nærmeste reisebyrå

Opplev sjøen,
glem alt annet

VELKOMMEN TIL TYSKLAND!

Besøk regionene Nordrhein-Westfalen, Niedersachsen, Baden-Württemberg, Hamburg og Brandenburg/Berlin. Les om storbyopplevelser, vin, friluftsliv, kultur og utdanning og næringsliv – med mer. Du finner oversikten nederst på siden.

Turistveier & reisemåter

Tyskland er et lett land å reise både til og i – med bil, tog, buss eller fly.

Med bil
Tyskland er kjent for sine gode veier. Kjører du motorveiene tar det ikke lang tid fra nord til sør, fra øst til vest i landet. Men ferieopplevelsene finner du best når du kjører de mindre veiene. Her har du Vinveier, Romantiske veier, Glassveier(!), Edelsteuveier, Alpeveier, Klokkeveier, Barokkveier, Saltveier og ikke minst, idylliske veier, skjønt det er de alle. Navnene går tilbake på de opplevelsene du kan forvente på hver enkelt vei.
Alle opplysninger om tyske turistveier er samlet under begrepet «Ferienstrassen».
www.deutschland-tourismus.de/de/ferienstrassen.html

Med tog
Store byer i Tyskland virker som nære naboer når du tar toget. Det tar for eksempel ikke mer enn en og en halv time mellom Hamburg og Berlin. Tognettet i Tyskland er effektivt og vidt både når det gjelder fjertog og lokaltog. Hyppige avganger gir korte ventetider – og togene er komfortable. www.bahn.de

Med fly
Stadig flere nordmenn reiser til Tyskland, ikke minst fordi flyforbindelsene mellom de to landene er blitt så gode. Det er nå direkteruter fra Oslo til Berlin, Köln, Düsseldorf, Hamburg, München og Frankfurt.
Mer om flytider og priser:
SAS, www.sas.no,
Norwegian, www.norwegian.no,
Lufthansa, www.lufthansa.com,
Germanwings, www.32germanwings.com.

Med båt
Colorline bringer deg og bilen direkte fra Oslo til Kiel i Tyskland, og det er mange slitsomme mil med kjøring spart. Vel ankommet Kiel ligger Tyskland «for dine føtter», for å si det sånn. Se nettsidene www.colorline.no

Med buss
Det går buss fra Stavanger, Kristiansand og Oslo til Berlin og Hamburg. Rutetider finner du på nettsidene:
Nor-waybuss: www.nbe.no
Connex: www.hamburgekspresen.no
Säfflebussen: www.safflebussen.se

Mer informasjon?
Vil du vite mer om Ferienstrassen og om hvordan du kjøper billetter til tog, båt eller fly kan Tysk Turistbyrå hjelpe deg. De har både kunnskap og brosjyrer. Tlf. 22 85 34 92, e-post tyskrb@tyskrb.no eller nettsiden www.tyskland-info.com

INNHOLD

Niedersachsen	
Celle, Goslar, Autostadt	Side 6-7
Viner med kvalitet og tradisjon	Side 8-9
Brandenburg	
Potsdam	Side 10-11
Tyskland for ungdom	Side 12-13
Viktige nettsider	Side 12
Baden-Württemberg	
Schwarzwald og Bodensee	Side 14-15
Begivenheteskalender	Side 16-17
Quiz	Side 17
FIFA World Cup 2006	Side 18-19
Kultur & utdanning	
Den tyske skole, tysk kurs	Side 20-21
Norsk kunstner i Berlin – Lars Ramberg	Side 22
Ikke bare laks og pølser	Side 23
Rheinland-Pfalz	Side 24-25
Aktiv ferie – for hode og kropp	Side 26
Nordrhein-Westfalen	Side 27
Berlin	Side 28-29
Kiel – havet når byens hjerte	Side 30
Hamburg – en by å bli glad i	Side 31

fra **296,-**
BERLIN
ALLE DAGER

fra **296,-**
HAMBURG
MA, ON, FR OG SØ

PRISEN GJELDER ÉN VEI FRA OSLO INKL. SKATTER OG AVGIFTER.

På enkelte dager og avganger kan det være få eller ingen ledige plasser til annonsert pris. Sjekk vår lavpris-kalender. Bestill på www.norwegian.no eller SMS. Ved bestilling på telefon 815 21 815, hos ditt reisebyrå eller hos Narvesen, tilkommer et servicehonorar. Spesielle betingelser gjelder. Antall plasser er begrenset. Medfølgende barn t.o.m. 15 år får rabatt. Forbehold om pris-, regel-, avgifts- og valutaendringer.

NIEDERSACHSEN

Niedersachsen dekker store deler av det nordvestlige Tyskland, og er den nest største delstaten, etter Bayern. Delstaten ble opprettet da det gamle kongedømmet Hannover ble slått sammen med hertugdømmet Braunschweig, Oldenburg og Schaumburg-Lippe. Landskapet er stort sett ganske flatt, men i sør blir det mer kupert med topper på over 1000 meter. Selv om delstaten er stor har den bare to storbyer, Hannover og Braunschweig, Hamburg og Bremen er nemlig selvstendige bystater. Vi besøker tre steder i Niedersachsen: Celle, Goslar og Autostadt (Wolfsburg).

Goslar, byen med nesten to tusen gamle bindingsverkhush. Så står den da også på UNESCOs verdensarvliste.

Byen, som ligger ved foten av Harz-fjellene var i mer enn 300 år sete for de tyskromerske keiserne og var en meget rik by fordi den i Rammelsbergfjellene like ved, hadde gruver med sink, kobber og sølv.

Dette er noen av de stedene, og bygningene, du bør besøke: Bindingsverkhushene: Det beste er å rusle rundt i gatene, husene er severdigheter gode nok. Og det er fengslende å se hvordan de gamle bygningene fremdeles fungerer fint, også i vår moderne tid. Gammelt og nytt i harmoni.

Keiserpalasset: Det imponerende gamle keiserpalasset ble bygget i årene 1005 til 1015, og ombygd på 1800-tallet. Det ruver der det ligger på bakken over Dom Platz. Både kapellet og keisersalen har malerier du sjelden ser maken til, vakre og rene historiefortellere.

Rådhuset: Rådhuset ble bygget på 1500-tallet, og det er herfra byen styres også i dag. Den gamle, flotte Huldigungsaal im Rathaus (hyllingssalen) er dekorert med gotiske fresker.

På plassen utenfor er det servering. Her kan du sitte og føle byens puls. Det er viktig, for i denne byen er det lett å sanse at man rusler rundt i et museum. Da skal du huske at Goslar også er en levende, moderne by.

Se deg godt om, også opp. Goslar er en kulturby hvor kunst er alle steds nærværende i form av utsmykninger og skulpturer, ikke minst oppe på husfasadene. Et av de mest bemerkelsesverdige husene tilhører familien Siemens. Familien kommer opprinnelig fra Goslar, og det vakre huset er fremdeles et samlingssted for industriadynastiet minst en gang i året.

I dette middelaldermiljøet kan det virke forfikkende med et besøk i Mönchehaus Museum für moderne Kunst, et kunstmuseum med internasjonal ry, hvor verker av blant andre Max Ernst, Joseph Beuys, Georg Baselitz og Eduardo

Chilida er representert. Like utenfor byen ligger Bergmuseum Rammelsberg, oppført på UNESCOs verdensarvliste. Sølvgruven er et av de eldste bevarte industrianlegg i verden. Det er interessant å se hva slags redskap man brukte i riktig gamle dager når man skulle utvinne malmen.

Gruvegangen reflekterer alle regnbuens farger, og en tur med gruve-toget gjennom graven er et en stor opplevelse. «Skjerper» sier vi, og mener en som leter etter metaller. Det ordet kommer nettopp fra Rammelsberg – «tzscherper», som betyr «under jorden».

Like ved byen kan du gå fotturer i Harz nasjonalpark, lett fint turterreng om sommeren og med et stort løypenett om vinteren. Her kan du fiske, klatre, bade, bli med på båt-tur, sykle eller ri – et friluftslivseladoro. I Hahnenklee, Oberharz, kan du til og med gå inn i en stavkirke, den eneste i Tyskland. Så får det ikke hjelpe at den heter Gustav Adolf Kirche...

Se nettsidene Goslar: www.goslar.de

God atmosfære i tradisjonelle omgivelser. Torgstemning i Goslar.

Goslar har en av Tysklands mest unike samling av gamle historiske bygninger.

NIEDERSACHSEN

Celle – den vakreste byen i Tyskland?

Slottet i Celle ligger i en vakker park midt i sentrum.

Det påstår de som bor der, og de har belegg for påstanden, for byen gikk av med seieren i en konkurranse om Tysklands vakreste byer.

Celle ble grunnlagt for over 700 år siden. Fra 1378 til 1705 var byen sete for Welf-slekten som styrte hertugdømmet Braunschweig-Lüneburg.

Byen er vakker. Byens slott ligger viktig midt i sentrum, omringet av vollgraver og en stor park. Selve slottet har en helt spesiell utforming. Det ble ombygget i 1533, men beholdt en fasade med åttekantede hjørnetårn, gavler og karnappvinduer, og representerer på denne måten en helt unik nyrenesansesstil. Deler av slottet er åpent

byens sentrum, men like gjerne ute i det vide landskap utenfor eller langs bredden av elven Aller.

Byen har også store grøntområder inne i selve sentrum. Både parken rundt slottet og den franske hagen er steder du kan sette deg ned på en benk, lese eller bare nyte.

700 år ung, sies det om Celle, for dette er en livlig by. Byen er full av små spesialforretninger, og flere av de store varehusene er også representert. Industri og forskning har gode forhold her i Celle.

Kombinasjonen med den gamle byen og friluftslivet er attraktivt. Her kan du ri, benytte det flotte badeanlegget midt i byen, spille golf, padle kajakk på elven – eller gjøre som de fleste, gå tur.

Hyggelige kneiper og restauranter. Godt, lokalt øl. Lokalt brennevin også, men drikk ikke for mye av Ratzeputz'en, det er her den egentlig kommer fra – og den slå!

Celle har en egen klang i ørene til alle hesteinteresserte, for her ligger det berømte Hannoveranerstutteriet Landgestüt Celle. En 250 år gammel tradisjon: Her avles det hannoveranere og praktiseres ridekunst på høyt nivå. Ikke bare ridning, forresten, men også kjøring med både tospann og firspann. Og dressur uten rytter. En oppvisning her er en helt spesiell opplevelse.

Autostadt, det høres så voksent ut – nye og gamle biler? Nei, dette er en familiepark, to streker under det. Ut fra Autostadt kan du også bli med på en busstur, Werkstour, som går gjennom VWs produksjonshaller.

Det har ikke vært billig å bygge den. Da den sto ferdig i år 2000 var det lagt ned 3,5 milliard kroner på den 250 mål store eiendommen som grenser opp til fabrikk. Selve fabrikk dekker et område like stort som Gibraltar, og her produserer de 50 000 medarbeiderne 3000 biler hver eneste dag.

Autostadt er blitt den rene idyllen, med små fossefall, grøntområder og lekker og luftig arkitektur. Alle konsernets bilmerker har selvfølgelig hver sin paviljong, Lamborghini og Bentley inkludert, men her er det opplevelse det egentlig dreier seg om, opplevelse for barn i alle aldre. Det er så mye spennende å trykke på, du kan simpelthen ikke la være. Her er multimediashow, virtuell virkelighet, mye data- og simulatorøvelser og spill. Og her kan du produsere ditt eget biodrivstoff.

På toppen av hovedbygningen er det bilutstilling. Nei, ikke bare med fabrikkens egne biler, men med en bilpark som viser bilens utvikling helt fra Karl Benzs motoriserte trisykkel

for publikum. Her finner du også slottsteateret, et av de eldste barokkteatre som fremdeles er i bruk.

Slottet har forresten også noe med vår egen historie å gjøre: Den danske dronning Caroline Mathilde, gift med den sinnsyke Christian 7., innledet et forhold til kongens livlege Struensee. Det ble oppdaget, ekteskapet ble opphevet, og dronningen ble forvist til slottet i Celle hvor hun senere døde, visstnok av meslinger.

Inne i gamlebyen ligger det over 400 bindingsverkhush bygget for flere hundre år siden. Noen av dem til og med med stork i pipen. Her vandrer du i historien. Og fordi byen ikke er så stor, er det lett å få et tett forhold også til naturen utenfor selve byen.

I Celle spaserer man. Gjerne i

Autostadt – en teknopark med aktiviteter for hele familien.

Himmelsk – på hjul

Mercedes har sitt Stuttgart, BMW har sitt München, og Volkswagen sitt Wolfsburg. Alle selskapene har bidratt til noe mer enn selve bilproduksjonen i sine hjembyer. Volkswagen har laget temapark.

Det er noe mer, også. Det dreier seg om ansvar. Fabrikkene har tatt et sosialt ansvar for sin virksomhet, langt utover det å produsere biler. En temapark, ikke i konkurranse med Disney, – dette er ikke stedet Mickey møter Minnie, men mer et sted hvor UFO møter moderne teknologi.

Autostadt, det høres så voksent ut – nye og gamle biler? Nei, dette er en familiepark, to streker under det. Ut fra Autostadt kan du også bli med på en busstur, Werkstour, som går gjennom VWs produksjonshaller.

Det har ikke vært billig å bygge den. Da den sto ferdig i år 2000 var det lagt ned 3,5 milliard kroner på den 250 mål store eiendommen som grenser opp til fabrikk. Selve fabrikk dekker et område like stort som Gibraltar, og her produserer de 50 000 medarbeiderne 3000 biler hver eneste dag.

Autostadt er blitt den rene idyllen, med små fossefall, grøntområder og lekker og luftig arkitektur. Alle konsernets bilmerker har selvfølgelig hver sin paviljong, Lamborghini og Bentley inkludert, men her er det opplevelse det egentlig dreier seg om, opplevelse for barn i alle aldre. Det er så mye spennende å trykke på, du kan simpelthen ikke la være. Her er multimediashow, virtuell virkelighet, mye data- og simulatorøvelser og spill. Og her kan du produsere ditt eget biodrivstoff.

På toppen av hovedbygningen er det bilutstilling. Nei, ikke bare med fabrikkens egne biler, men med en bilpark som viser bilens utvikling helt fra Karl Benzs motoriserte trisykkel

for barn i alle aldre. Det er så mye spennende å trykke på, du kan simpelthen ikke la være. Her er multimediashow, virtuell virkelighet, mye data- og simulatorøvelser og spill. Og her kan du produsere ditt eget biodrivstoff.

Mercedes har sitt Stuttgart, BMW har sitt München, og Volkswagen sitt Wolfsburg. Alle selskapene har bidratt til noe mer enn selve bilproduksjonen i sine hjembyer. Volkswagen har laget temapark.

Det er noe mer, også. Det dreier seg om ansvar. Fabrikkene har tatt et sosialt ansvar for sin virksomhet, langt utover det å produsere biler. En temapark, ikke i konkurranse med Disney, – dette er ikke stedet Mickey møter Minnie, men mer et sted hvor UFO møter moderne teknologi.

Autostadt, det høres så voksent ut – nye og gamle biler? Nei, dette er en familiepark, to streker under det. Ut fra Autostadt kan du også bli med på en busstur, Werkstour, som går gjennom VWs produksjonshaller.

Det har ikke vært billig å bygge den. Da den sto ferdig i år 2000 var det lagt ned 3,5 milliard kroner på den 250 mål store eiendommen som grenser opp til fabrikk. Selve fabrikk dekker et område like stort som Gibraltar, og her produserer de 50 000 medarbeiderne 3000 biler hver eneste dag.

og frem til i dag. To av favorittene: En 16-sylindret Cadillac Convertible, 1930 modell og en Bugatti Type 57 SC Atlantic. Materialiserte drømmer.

Barna kan prøvekjøre små elektriske biler på trygg bane. Pappaene (og mammaene) kan kjøre fabrikkens siste modeller innen SUV-biler, VW Touareg, på en egen terrengbane. Du møter 11 hindringer

– trapper, en halv meter vann og sanddyner inkludert. Ut fra Autostadt kan du også bli med på en busstur, Werkstour, som går gjennom VWs produksjonshaller.

Autostadt har daglig mellom 6000 og 15 000 besøkende. Ti prosent av dem kommer fra andre land. Dette er også stedet hvor bilkjøpere henter sine nye biler. Leveringsavdelingen er faktisk en del av hele konseptet. 500 nye bileiere henter sin nye bil her hver eneste dag.

Klar – ferdig – GÅ!

Mye bil dette, men igjen, dette er en temapark og bil som begrep er bare en del av det hele.

Seks restauranter er det også her, fra det helt enkle til det mer sofistikerte, men rimelige er de alle.. Moro for far og mor, men det sier jeg deg: Ta med ungene!

Se mer på www.autostadt.no

Ren eleganse

Statistikken viser at man bruker mellom seks og åtte timer på et besøk i Autostadt. Fristende derfor med en overnatting. Vegg i vegg med Austostadt ligger hotellet Ritz-Carlton, The Ritz-Carlton, ren eleganse, i den absolutte luksusklasse.

Moderne arkitektur, men likevel hyggelig; her er det ingen selvmotigelse. En kaffe foran peisen i hallen, med utsikt over kanalen og

dragebåtene som konkurrerer, en bad i bassenget nede ved kanalen, en gourmetmiddag på restaurantene Vision eller Aqua – ved et bord med utsikt? Trim i helse- og fitness-senteret som har det forpliktende navnet Kraftwerk? Eller rett og slett en god bok i en god stol, for bor man på et luksushotell bør man jo nyte Rommet. Det kan du gjøre her, i følsom luksus.

Se mer på www.ritzcarlton.com

Vindistriktene i Tyskland er en av landets største turistattraksjoner. Her kan du vandresykle, eller kjøre bil fra landsby til landsby og delta i lokale vintester og vinfester.

Lette, perlede og fruktige – dette er ofte betegnelser når det gjelder tysk vin. Årsaken til det er at vindruene er odlet i spesiell jordsmonn og klima.

Bortsett fra Sachsen og Saale-Unstrut i øst, er tysk vinproduksjon konsentrert om landets sørlige og sørvestlige områder. Nesten 140 typer vindruer blir plantet, men Riesling og Müller-Thurgau er de mest vanlige.

Tysk vin i glass er utmerket, uansett hvor man er, men vin i Tyskland betyr også folkefest. I løpet av et år arrangeres det mer enn 1000 forskjellige vinfester.

Bare i området Franken – hvor man finner de karakteristiske vinflaskene Bocksbeutel, er det mer enn 200 vinfester og festivaler hvert år. Hyggelig, selvfølgelig, men disse festene gir også en unik mulighet til smakstester slik at også turistene kan lære seg tysk vins kulturelle bakgrunn, og om de tekniske som vinbøndene bruker for å få fram denne noble drikk.

Tysk vin har en mer enn 2000 år gammel tradisjon. Likevel: tysk vin har i løpet av de siste årene gjennomgått en del forandringer. Det vil si at den vinen som produseres i dag kjennetegnes ved nytenkning, både når det gjelder innhold og innpakning; det finnes i

dag tysk vin for

hver smak og anledning. Ikke minst er det et kvalitetsorientert, miljøvennlig landbruk og det siste innen kjellerteknologi som plasserer Tyskland helt i toppen blant dagens vindyrkere. Vokseperioden er lang, og det er viktig, for ved langsom modning beholder druene sin fruktige syrestruktur samtidig som det naturlige sukkerinnholdet og opptaket av mineraler økes.

Etiketten er vinens fødselsattest, det er på den du henter ut opplysninger om vinenes beskaffenhet. Står det trocken, halvtrocken, Classic og Selection, er dette tørre viner. Disse er, sammen med de fleste, lette kabinett-vinene, glimrende matviner.

Classic er en ny kategori og kjennetegnet viner med et kvalitetsnivå som ligger godt over gjennomsnittet. Disse vinene lages av de klassiske tyske druetyperne, som Riesling, Silvaner eller Spätburgunder. Disse vinene ligger i den midterste prisklassen.

Selection er også en ny betegnelse og kjennetegner tørre toppviner som er typiske for årgang, region og vinmark. Disse vinene oppfyller strenge krav til innhøsting: Redusert mengde per vinstokk, håndplukking og ekstra tester. En Selection-vin vil være begrenset i antall og er en vin rettet mot kjennere og samlere. Tradisjonell Spätlese og de delikate, søte Auslese- og

Eisweinvinene er viner med konsentrert frukt og aroma.

Dette bør du vite om Tysklands vindistrikter

65 % av vinområdene i Tyskland blir brukt til hvitvin, men trenden er at det blir flere og flere rødvinstyper.

Ahr: Vinmarkene ligger langs elven Ahr som renner ut i Rhinen sør for Bonn. Dette er Tysklands «rødvinsparadis» med vindruene spätburgunder, frühburgunder, og portugiser.

Mosel-Saar-Ruwer: Kjent som vindistrikter siden romertiden. Langs elven Mosel, og sideelvene Saar og Ruwer ligger noen av landets vakreste vinlandskaper – et typisk Rieslingland.

Nahe: Ligger mellom Rhin- og

Moseldalen. Jordsmonnet her har et uvanlig rikt geologisk mangfold. Hvide og røde Pinotviner, også den røde druetyper Dornfelder, en druetyper som blir stadig mer populær.

Rheinhessen: Landet med de 1000 åser ligger innenfor den vide svingen som Rhinen former fra Worms til Mainz og vestover til Bingen. Den største vinregionen i Tyskland. Her dominerer de klassiske hvitvinene som Rivaner, Silvaner og Riesling.

Pfalz: Deutsche Weinstrasse (den tyske vinveien) strekker seg over 85 km gjennom de pittoreske landsbyene og omfattende vinmarkene mellom Rheinhessen og grensen mot Frankrike. Varmt, solrikt klima.

Hessische Bergstrasse: Kjent som Tysklands vårhage. Mandel- og frukttrær blomstrer tidlig og landskapet er spennende med slottsruiner på toppen av åssidene med vinstokker og frukttrær. Riesling, Rivaner og Grauburgunder (Pinot Gris) er de mest populære drueslagene.

Baden: Varmt og solrikt og Tysklands sørligste vinregion. Den strekker seg 400 km langs Rhinen fra Bodensee og Heidelberg.

Kjent for sine tørre matviner fra både hvite og røde Pinot-sorter. **Saale-Unstrut:**

Tysklands nordligste vinregion (men det dyrkes faktisk litt vin også i Berlin!) mellom Leipzig og Weimar. Vindyrking er her en tusen år gammel tradisjon. Denne regionen er mest kjent for sine tørre viner med en krydret bouquet.

Sachsen: Ligger ved elven Elben. Med Dresden, også kalt Elbens Firenze, og Meissen. Vinstokkene er her plantet i terrasser i bratte granittåser. Mest tørre viner, samt en Muskat som er en spesialitet fra Sachsen.

INFO
Alle vindistriktene i Tyskland har sine spesielle viner. Er du glad i god vin og ønsker å få vite mer om tysk vin kan du melde deg på et av kursene til Deutsches Weininstitut. Se nettsiden www.dwi.de Deutsches Weininstitut representeres i Norge av Norsk-Tysk Handelskammer, www.handelskammer.no

BRANDENBURG

Delstaten Brandenburg er en typisk lavlandsregion med store arealer landbruksland. Delstaten har over 3000 innsjøer og et av Tysklands største skogområder. Dette, sammen med at delstaten har flere viktige naturparker, gjør Brandenburg til et glimrende sted å dyrke friluftslivet. Og midt i delstaten ligger Berlin, så her kan man godt si at by og land går hand i hand.

Delstatens historie har vært ganske broket. Grevskapet Brandenburg ble opprettet i 1157 av Albrecht der Bär (Bjørnen). I 1415 tok Hohenzollernerne makten, og i 1618 ble Brandenburg slått sammen med Preussen. Trettiårskrigen falt ikke særlig heldig ut for dette området, oppgangen begynte først under Friedrich I og Friedrich den Store, men nådde et nytt lavmål da Preussen led nederlag mot Napoleon. I DDR-tiden ble delstaten delt opp, men ble slått sammen igjen som delstaten Brandenburg i 1990. Vi har besøkt Brandenburgs vakre hovedstad, Potsdam.

POTSDAM

Du kan bo i travle Berlin og så dra på besøk til rolige Potsdam – eller omvendt. Du kommer til Potsdam blant annet med S-Bahn linje 3. Turistinformasjon: Friedrich-Ebert-Strasse 5, 14467 Potsdam Tlf.: 03 31-27 55 80 • Faks: 03 31 27 55 89 9 Se også nettsidene: www.potsdam.de www.d-potsdam.de www.potsdam-portal.net

Selv om Potsdam danner en naturlig fortsettelse av Berlin, er Potsdam en egen by og hovedstad i delstaten Brandenburg.

Potsdam er byen hvor rike borgere av Berlin slo seg ned før krigen. Landskapet rundt byen er vakkert, og Potsdam ligger som en øy blant alle innsjøene, med store grøntarealer. Byen ble hardt bombet under 2. verdenskrig, men mye er bygget opp igjen. Selv om en del av husene som ble bygget er preget av bastant, kommunistisk arkitektur har Potsdam mange flotte bydeler av historisk interesse og som viser at byen en gang var en kongelig by. Ikke rart, derfor, at Potsdam i dag er et av Tysklands mest besøkte turistmål. Det er alle slottene som er den store attraksjonen. Og det er så mange av dem at du ikke rekker å se alle i løpet av en dag.

I en 3000 mål stor park, et av de vakreste parkanleggene i hele Europa, ligger Schloss Sanssouci (Sorgenfri), en slags

tysk utgave av Versailles. Slottet ble bygget som sommer-slott for prøysserkongen Friedrich den Store i løpet av bare to år, 1745 til 1747. Selve slottet er ikke så stort, men det dominerer, der det ligger høyt og fritt, med store terrasser med vinranker foran. En liten digresjon: Voltaire bodde på slottet i tre år, som lærer for kongen. De ble etter hvert uvenner, og da Voltaire reiste fikk kongen rommet dekorert med aper og papegøyer...

På den andre siden av parken ligger slottet Neues Palais, bygget i barokkstil, også av Friedrich den Store, siste bebodd av keiser Wilhelm II.

I parken ligger også det lille vakre slottet Charlottenhof, bygget som en liten julepresang til kong Friedrich den Stores sønn – og et romersk bad, botanisk hage, en hippodrom, et kinesisk tehus og et fasaneri. Alt dette i denne vakre parken.

Men Potsdam har mer: Holländisches Viertel (kvarter) ble opprinnelig oppført for hollandske innvandrere av kong

Friedrich I, men ble etter hvert bebodd av soldater og soldatenker. Kvarterene er oppgradert i de senere årene, og er nå blitt en av de mest interessante bydelene i hele Potsdam, med mange små butikker og kafeer.

Den gamle russiske kolonien Alexandrowka består av en samling trehus. Husene ble bygget i 1826 for russiske sangere, tatt som krigsfanger under Napoleonskrigen. Enkelte av husene eies fremdeles av sangernes etterkommere.

Du kan dra på båtut på innsjøene, spasere i Neuer Garten med Marmorpalais og Cecilienhof, se filmstudioene i Babelsberg, og vandre rundt i parkene og slottet med samme navn.

Parkene er grønne, vannet er blått – Potsdam er en vakker by. Alt dette bare en halv times reise fra Berlin.

Forgylt statue ved det kinesiske tehus.

Byen ved innsjøene

Gutenbergstraße Benkertstraße

An & Verkauf

Kunst
ANTIQUES
Kitsch

Slottet Sanssouci, Sorgenfri, ble bygget som sommerslott for Friedrich den Store.

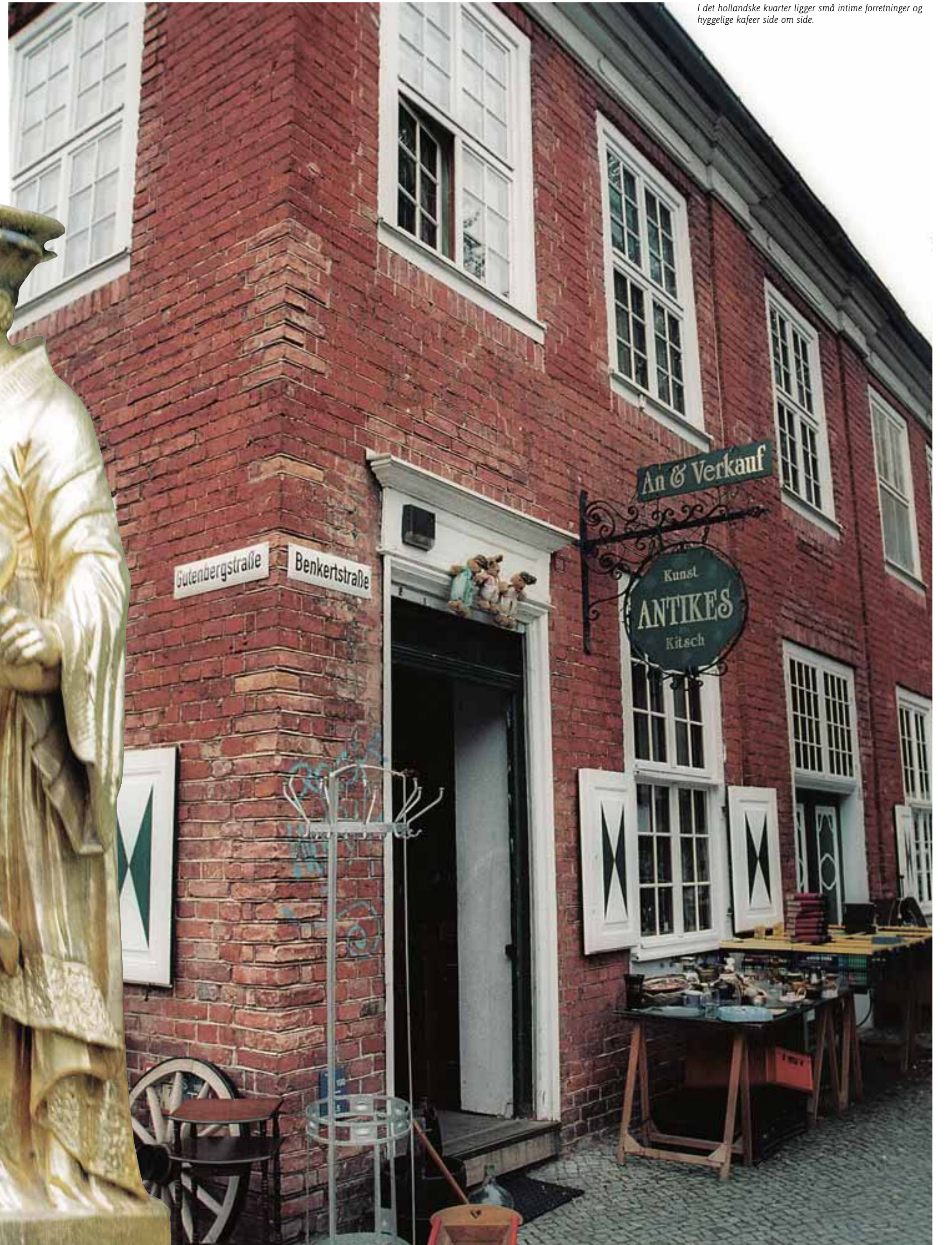
På torget i Potsdam får du kjøpt alt fra grønnsaker til fine aktiviteter. Torget ligger ved det hollandske kvarter.

Potsdam har i de senere årene fått mange bilfrie soner som gjør byen hyggeligere.

I det hollandske kvarter ligger små intime forretninger og hyggelige kafeer side om side.

WWW.YOUNG-GERMANY.DE

– Mellom reisefører og rådgiver

Har du noen gang vurdert å bo eller studere i Tyskland? Var du engstelig for alle problemene og kulturelle sjokkoppvelser? Eller tvilte du bare på om det er kult å dra til Tyskland?

Nå får du hjelp til å tenke over saken en gang til: For to måneder siden ble nettsiden www.young-germany.de lansert, en engelskspråklig nettside med stadig oppdateringer. Førsteintrykket: Den er ganske kul, allerede på startsidene blinker grelle, fargete emblemer og lenker deg videre – tegneserier og en rekke bilder illustrerer det hele. Du får ikke noen basisinformasjon

om landet, men nettsiden begynner der hvor de vanlige reisebøkene sluter: Samlet under fem titler: «Living in Germany», «Business & Innovation», «Career & Education», «Lifestyle & Society», «Networking» – gjemmer seg en del praktiske opplysninger om hverdagslivet i Tyskland, eller som redaktørene skriver «...everything you need to know to feel at home.»

Bortsett fra praktisk informasjon tilbyr sidene mye som er verdt å lese. Og de er underholdende! Alle kapitlene gir en slags skritt-for-skritt-introduksjon til de forskjellige områdene, og legger størst vekt på kulturell brobygging, og informasjon om bolig-søk, jobbintervju eller universitetsstudiene følges med test eller intervjuer

om «10 networking tools that works», «A survival kit for the bureaucratic jungle» eller «online intercultural training – understanding the Krauts».

De fleste informasjonene er langt fra de kjente klisjeene, for eksempel ved å påpeke små forskjeller på boligsøk, trafikkregler eller butikkingstider.

Nettsidene sjonglerer mellom de mangfoldige gøyale ting man kan oppdage i Tyskland, og seriøse, gode tips om selskapelige tabber og byråkratets snarveier – og den gjør det kunnskapsrikt og anskuelig.

En nyttig nettside for utlendinger som vil gjerne reise til eller lese om Tyskland – men den spennende også for unge tyskere.

NY NORSK-TYSK NETTSIDE

Vil du utvikle nettverk mellom Tyskland og Norge? German-Norwegian-Youthweb (GNYW) er en tospråklig inter-nettportal for unge nordmenn og tyskere.

GNYW er et kon-taktforum for ungdommer som er interessert i å lære mer om de to landene og kulturene. Maren Jensvold (27) og Andreas M. Otto er initiativtaker og leder.

Målet er å skape en plattform for både nordmenn og tyskere som har lyst til å utvikle utvekslingsprosjekter. – Vi prøver å skape en mulighet

for ungdom til å finne informasjon om mulige utvekslinger samtidig som vi ønsker at norske og tyske ungdommer skal bli bedre kjent med hverandre, forteller Andreas.

Maren og Andreas driver nettstedet på frivillig basis fra München. – Vi trenger flere bidragsytere som har lyst til å skrive noe om Norge, Tyskland, eller om egne erfaringer. Send gjerne inn bilder, artikler, lenker, eller

hjelp oss å oversette tyske og engelske tekster til norsk.

Nettsiden er tospråklig, og det er vi stolte av! Les mer på www.german-norwegian-youthweb.no

Reiste ut og traff hverandre

Anneli Nesteng (27) og Jørgen Marius Loeng (28) har begge studert til sivilingeniør i industriell økonomi ved universitetet Karlsruhe.

Jørgen Marius Loeng og Anneli Nesteng.

– Etter flere år i Tyskland kunne jeg oppdage en nordmann på flere

meters avstand. Han så ut som en ekte viking, sier Anneli og tenker tilbake på sitt første møte med samboeren.

Jørgen var ERASMUS-utvekslingsstudent fra NTNU i Trondheim og studerte ett år ved Universitetet Karlsruhe. Anneli valgte en annen vei, med ett år på NTNU og resten i Karlsruhe.

– Det er meget lærerikt å ha opplevd forskjellige studie- og fagmiljøer. Forskjellene er ofte større enn man tror, mener hun.

Med sine 290 000 innbyggere er Karlsruhe den tredje største byen i regionen Baden-Württemberg. Karlsruhe har et av de eldste og mest velrenomerte tekniske universitetene i Tyskland med ca. 15 000 studenter. Det finnes også annen høyere utdanning, som

musikk og pedagogikk i byen. Totalt er det ca 30 000 studenter i Karlsruhe.

– Flertallet av disse studentene er mannlige, noe som sikkert skyldes at det er mest tekniske fag i Karlsruhe, sier Jørgen. Man har fordelene av et særdeles internasjonalt miljø. Mer enn 20 % av studentene er utenlandske, av disse er 50 % fra ikke-europeiske land. I tillegg er det et meget godt sportslig miljøtilbud som egentlig minner ganske mye om tilbudet i Trondheim.

– Jeg spilte håndball på et lokalt lag gjennom hele studiet. Det er den beste måte å bli skikkelig tysk på, tror Anneli. Minnene fra årene i Tyskland er mange. Man har knyttet dette vennskapsbånd og Karlsruhe på en måte vårt andre hjem, sier Anneli.

TYSKE INSTITUSJONER I NORGE

Forbundsrepublikken Tysklands Ambassade: www.oslo.diplo.de

Den Tyske Skolen – Max Tau www.deutsche-schule.no

Den tyske menighet www.deutsche-gemeinde.net

Goethe-Institut Oslo www.goethe.de/oslo

Hannovermessens Oslokonto www.hf-norway.com

Norsk-Tysk Forum <http://foreninger.uio.no/ntf/>

Norsk-Tysk Handelskammer www.handelskammer.no

Stammitsch Deutschsprachiger www.staendigevertretung.com

Norsk-Tysk Nettverk www.germannorwegian.net

Tysk Turistbyrå www.tyskland-info.com

Frauentreff www.frauentreff.tk

DAAD – Lektorer i Norge, se internettidse for den Tyske Ambassaden www.oslo.diplo.de

Norsk-Tyske selskaper i Norge www.norsk-tysk-selskap.com

Norsk-tyske ungdomssider www.german-norwegian-youthweb.de

Utstillingen «Ikke bare laks og pølser» www.laksogpolser.no

Ordbok www.heizelnisse.info

Wirtschaftsjunioren (Junior Chambers International) www.wid.handelskammer.no

Wirtschaftsjunioren (Junior Chambers International)

Wirtschaftsjunioren (Junior Chambers International)

Berlin Hauptbahnhof

DBs (Deutsche Bahn) nye ruteplan som gjelder fra 28. mai 2006 innebærer store endringer for byens egen befolkning og tilreisende turister.

Den nye Berlin Hauptbahnhof – tidligere Lehrter Bahnhof – får 28. mai 2006 offisiell status som sentralbanestasjon. Samtidig åpnes også den nye nord-sør-tunnelen, og det blir en omlegging av de viktigste fjerntogforbindelsene: IC (InterCity) og ICE (Inter-City Express). Viktigst er det å merke seg at Berlin Bahnhof Zoo, som de fleste togreisende nordmenn har hittil benyttet seg av, ikke

lenger vil være fjerntogstasjon. Det blir nå den nye sentralstasjonen som, sammen med Berlin Ostbahnhof, skal betjene denne trafikken. Omleggingen vil bety kortere reisetid til flere av landets storbyer. Reisetiden fra den nye sentralstasjonen til Leipzig og Dresden blir kuttet ned til henholdsvis en og to timer.

Berlin Hauptbahnhof får hele 164 IC og ICE-stopp i døgnet og har selvfølgelig tilknytning til både RE, S-Bahn, U-Bahn, trikk og buss. Den nye stasjonen får dessuten et stort shoppingareal med 80 forretninger – og hotell. Det hele skal stå ferdig til fotball-VM juni/juli 2006.

BILTOG – sov deg gjennom Europa

Bil på tog. Så enkelt er det: du kjører bilen inn på biltoget, låser og går over i passasjervognen. Dette er den ultimate form for transport for deg, gjerne med familie, som vil reise gjennom Europa og gjerne vil ha med bilen.

Autozug heter løsningen som gir en behagelig reise helt uavhengig av trafikkforhold, vær, trette barn og

oppør i baksetet. Over 6000 nordmenn bruker årlig Autozug fra Nord-Tyskland til Alpene/Middelhavet. Det går som på skinner – bokstavelig talt.

Autozug frakter i løpet av et år mer enn 200 000 biler og rundt 500 000 passasjerer og sparer mer enn 160 millioner kjørt kilometer på veien.

Noen av biltogetene kjører om dagen, men de fleste kjører om natten. Derfor har Autozug både enkle liggevogner og sovevogner. Og fra restaurertvognen kan du avslappet nyte det tyske landskap, mens toget i stor fart bringer deg og dine til

målet, et tilbud ikke minst barnefamilier setter pris på.

Katalog over togetene får du ved å sende en e-post til biltog@nsb.no Du kan også ringe tlf. 23 15 24 47 eller sende en faks til 23 15 40 57. Gi opplysninger om når på året du skal reise, vinterkatalogen dekker november til april, sommerkatalogen fra mai til oktober. Bare husk én ting: Autozug er populært, jo tidligere du bestiller billetten, desto sikrere er du på å få plass.

Se mer på www.nsb.no/internet/no/Bestille_billett/biltog/ www.dbautozug.de/

Tyske fjerntog – blant de beste i Europa

Tyske fjerntog er kåret som Europas mest komfortable langdistansetog.

Inter-City-togene, med betegnelsene ICE3, ICE-T og ICE2 nådde nylig helt til topps i en europeisk undersøkelse gjort av konsulentfirmaet Acitma.

Bakgrunn for undersøkelsen er at Europas flyselskaper stort sett markedsfører seg selv med priser og reisemål. Jernbaneselskapene, derimot, har i løpet av de siste årene utviklet selve reisen innhold. Det var togets kvalitet som ble målt.

Passasjerer i et tog har mer plass til å bevege seg enn i et fly. Tog er økonomisk, for et Inter-City-tog kan ta mellom 800 og 1000 passasjerer. I undersøkelsen ble det også lagt vekt på at tog kan bety den hurtigste transporten fra et bysentrum til et annet på atskillige europeiske strekninger, blant annet mellom Frankfurt og Köln, Paris og Brussel og mellom Hamburg og Berlin.

Mer informasjon om tog i Tyskland finner du på nettsiden www.bahn.de

Tysk stipendprogram for norske musikere

I oktober 2000 ble «RWE Dea Stipendprogram for musikk» etablert, med det formål å hjelpe talentfulle norske musikere til å videreføre sine studier i Tyskland. Formålet for stiftelsen er å fremme utveksling mellom Tyskland og Norge på det akademiske, vitenskapelige og kulturelle område.

Det er en gammel tradisjon som videreføres, for disse forbindelsene sto sterkt allerede i det 19. århundre, gjennom blant annet den støtte kom-

ponisten Franz Litz ga den unge nordmannen Edvard Grieg, som den gang var bosatt i Leipzig. Ja, allerede i Hansatiden var det en sterk kulturell

forbindelse mellom Tyskland og Norge. Tyske musikere slo seg ned i Norge som organister, musikkpedagoger og instruktører og tyske orgelbygger leverte orgler til mange av våre kirker.

Det var også mange norske musikere og komponister som søkte seg til Tyskland, i en periode særlig til Felix Mendelssohn Bartoldys musikkonservatorium i Leipzig – Halfdan Kjerulf, Edvard Grieg og Johan Svendsen var

blant de mest kjente. Og Berlin var byen hvor Ole Bull gjorde stor suksess og Edvard Grieg dyrket sitt vennskap med Tchaikowsky og Richard Strauss. Christian Sinding bodde i Tyskland i 40 år, og Tyskland fikk også stor betydning for David

Monrad Johansen, Fartein Valen, Harald Sæverud og Pauline Hall. RWE Dea Stipendprogram er derfor med på å videreføre en tradisjon innen den interkulturelle utvekslingen mellom Norge og Tyskland. Programmet muliggjør – gjennom stipender på diplomnivå ved tyske musikkhøgskoler og universiteter – videreutdanning, spesialisering og profesjonalisering for unge, talentfulle nordmenn. Hvert år gis det to til fire stipend som varer fra fem til ti måneder. RWE Dea

Stipendprogram for Musikk administreres i Norge av Norges forskningsråd.

RWE DEA

RWE Dea er et selskap som står for utnyttelse og produksjon av naturgass og råolje, og er et av Tysklands største energiselskaper. Norge er i dag et av selskapets viktigste utvinningsområder. RWE Dea ønsker, sammen med sitt engasjement på næringslivssiden, å bidra til å styrke de økonomiske kontakten mellom Norge og Tyskland, også innen det kulturelle området.

Fotball, et verdensspråk – utstilling i Stenersenmuseet

Om en konkurranse virkelig kan gjøre krav på å være verdensomspennende så gjelder det i høyeste grad fotball. Siste gang det ble spilt en VM-finale, mellom Brasil og Tyskland, ble den sett av mer enn 2 milliarder mennesker. – Det fantastiske er at Verdensspråket Fotball er et slags globalt språk/kommunikasjonsmedium som, med noen få variasjoner, forstås like godt i Bayern som i Burkina Faso, sier styreleder ved Goethe-Institut, Prof. dr. Jutta Limbach, og refererer til Goethe-Instituts utstilling «Weltsprache Fussball» – Verdensspråket Fotball, som vises i Stenersenmuseet i Oslo fra 4. mars til 17. april 2006.

4000 bilder tatt av fotografer

tilsluttet det kjente billedbyrået Magnum Photos er satt sammen til en fotball-verden-rundt-reportasje. Fotball på stranden, på parkeringsplasser, i skyggen av store industri-anlegg, under palmer – ja, til og med i kirker: Fellesnevneren er enkel – det skal bare en fotball til. Og som den tyske forfatteren Friedrich Schiller sa:

– Mennesket er bare helt og holdent et menneske når det leker. www.stenersen.museum.no

To av stipendvinnerne for 2005/2006, komponist Emil Bernhardt og pianist Lina Felberg Braaten, mottok sine stipender under en seremoni i Gamle Logen 3. mars 2005.

Kultur-, mat- og vinreiser:

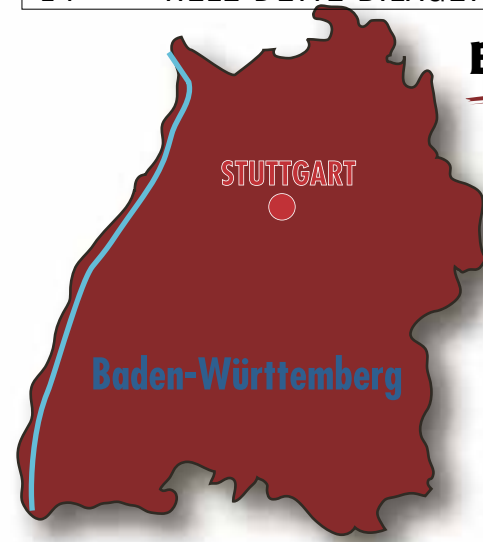
Vinmarksvandring i Rhinland 21.–25. april

Bli med på vår vinmarksvandring i vakre Ahrtal. Vi besøker middelalderbyer og -borger, vertshus og vinkjellere. Liker du å bevege deg litt, er dette turen for deg. Et vin- og matkurs får du også med deg.

Vi legger til rette turer for deg som ønsker å reise alene. Kunne du tenke deg å vandre fra slott til slott i Rhindalen, ta et vin- og matkurs eller bo på vingårder i Moseldalen, har vi rimelige tilbud fra våre kontakter.

Spennende? Hent mer informasjon på www.kulturreiser.no eller ring 66 79 42 14.

kultur-reiser

BADEN-WÜRTTEMBERG

Baden-Württemberg er den tredje største delstaten i Tyskland. Med grenser til Sveits, Frankrike og Østerrike. Fjell, store skogsområder, gamle byer- og landsbyer, vakre innsjøer og et stort kulturelt og religiøst mangfold – Baden-Württemberg er et garantert vellykket feriemål.

Sykkelveiene i Schwarzwald er godt merket, har godt dekke og har profiloversikt.

Alle fotos: TMBW

Natur & kultur

Reis til Baden-Württemberg i den sørvestre delen av Tyskland – flott landskap, pulserende byer, et uvanlig stort tilbud av sports- og friluftsopplevelser, fornøynelses-parker og berømte spa.

Når det så kan tillegges at delstaten Baden-Württemberg har et meget godt klima så er det ikke å undres over at Baden-Württemberg ligger høyt oppe på rankinglisten over Tysklands mest besøkte turistmål.

Da er ikke en gang de mange imponerende slottene nevnt, mange av dem et resultat at fyrstefamiliene Hohenstaufens og Hohenzollerns innflytelse i delstaten. I tillegg til vakker natur og arkitektur og en solid historisk plattform er Baden-Württemberg «hjemmet» for de kjente tyske selskapene DaimlerChrysler, Bosch, Porsche og Boss. Og det er denne delstaten som har flest universiteter i Tyskland.

Nordmenn er godt vant når det gjelder fotturopplevelser i sitt eget land. Likevel er det mange nordmenn som år etter år reiser tilbake for å vandre i søgnomsuste Schwarzwald. De skryter hemningsløst av forholdene. Ikke uten grunn,

for det vakre landskapet, de store variasjonsmulighetene når det gjelder turalternativer og at man her kan gå – ikke bare fra hytte til hytte – men fra landsby til landsby virker forlokkende på mange. Tur om dagen, et godt måltid med noe godt i glasset om kvelden, det er en uslåelig kombinasjon. Her har du anledning til å strekke sesongen litt lengre enn i Norge, ja det passer ekstra godt, for da kan du også oppleve, og kanskje til og med ta del i, vinhøsten. Nordic Walking er blitt et begrep over hele verden og er meget populært også her, fottur med staver.

Også syklistene har glimrende forhold i Schwarzwald. Alle rutene har profiloversikt, slik at du på forhånd er klar over hvilken vanskelighetsgrad og utfordring dagens etappe byr på. Og etter en slitsom sykkelturn: Baden-Württemberg er en av landets ledende delstater når det gjelder spa og thermabad.

Den store innsjøen Bodensee ligger på grensen mellom Tyskland, Sveits og Østerrike. Den historiske feriebyen Überlingen er et godt utgangspunkt for turer i det distriktet. Derfra går det ferje ut til den vakre øya, Mainau, kjent som Blomsterøya. Slottet der ble bygget i 1739, og er nå eiet av svenske Bernadottefamilien.

Kultur og natur. Ved Bodensee glir de to begrepene i hverandre. Her kan du være riktig så internasjonal. Kanskje en liten svippturn over til Bregenz i Østerrike eller til St. Gallen i Sveits? Områdets viner, frukt fra øya Reichenau, vinstuer, restauranter, tradisjonsrik arkitektur, båtturer og golf. Og sol, sol, sol – og palmer. Du leste riktig, for i denne delen av Tyskland er det et så godt klima at du kan oppleve planter som ellers ikke er så vanlig i resten av Europa.

Mer fjell: Die Schwäbische Alb, en fortsettelse av Jurafjellene.

Bølgende landskap med topper opp til litt over tusen meter. Det er i seg selv ikke så imponerende, men det er veldig hyggelig. På åskammene ligger slott på slott, og bøkskog og eier er den dominerende vegetasjon i landskapet. Mye av området består av kalkstein, så det vrirler av dryppesteinshuler her.

Landskapet er så vakkert, friluftsopplevelsene så sterke, at det er lett å glemme Baden-Württembergs byer: Baden-Baden. Det er et navn mange nordmenn kan, så lett og så typisk tysk. Baden-Baden er en elegant kurbadby, en av de eldste byene i Tyskland. Det var hit Europas velkondisjonerte reiste for å restituere seg. Det helsebringende vannet er viden kjent, og har vært i bruk siden romertiden. Den vakre arkitekturen er en viktig del av det hele, det elegante kurhuset er i dag kasino, et sted for både tap og gevinst. Det sies at Dostojevskij,

som selv var en lidenskapelig spiller, har lagt handlingen i romanen Spilleren nettopp her.

Karlsruhe, universitetsby og senter for vitenskap og kunst. En av Tysklands nyeste byer, og da snakker vi om en by som ble grunnlagt i begynnelsen av 1700-tallet. Det enorme barokkslottet til hertugene av Baden danner et senter, et slags nav, for 32 gater som sprer seg ut herfra. Karlsruhe er en viktig by, ikke minst for norske studenter.

Ved elven Neckar ligger en av Tysklands vakreste byer, Heidelberg, universitetsby siden 1386. Heidelberg Slott er et enormt kompleks, først en gotisk borg. Nå ligger det delvis i ruiner, men er likevel verdt et besøk ikke minst fordi det er en rolig plett i byen hvor man kan studere forskjellige byggstiler gjennom tidene.

Ulm ligger ved Donau. Det er en av landets eldste byer, grunnlagt allerede i år 854. På 1400-tallet var

den av europas rikeste byer, men tredveårskrigen satte en stopper for det. Likevel: Byen har mange vakre, historiske bygninger, mange av dem i gotisk stil. En av severdighetene er her Brödmuseet, Deutsches Brotmuseum, med alle typegjenger og kunst som har tilknytning til vårt daglige brød.

Alle delstater i Tyskland har en hovedstad, og i Baden-Württemberg heter den Stuttgart. En industriby, men også en meget viktig kulturby. Mange av landets mest kjente forlag holder til i denne byen. Ballettkompaniet her er et av de mest anerkjente, og byen har også en rekke orkestre, ikke minst innen kammermusikken, kjente over hele verden. Og alle bilinteresserte: Et besøk i Mercedes-Benz-Museum og Porsche-Museum er nærmest obligatorisk. Hos Porsche kan du til og med bli med på omvisning på produksjonen.

Foto: Tourismus-BW.de

Hohenzollern-borgen ligger fritt og flott i åslandskapet.

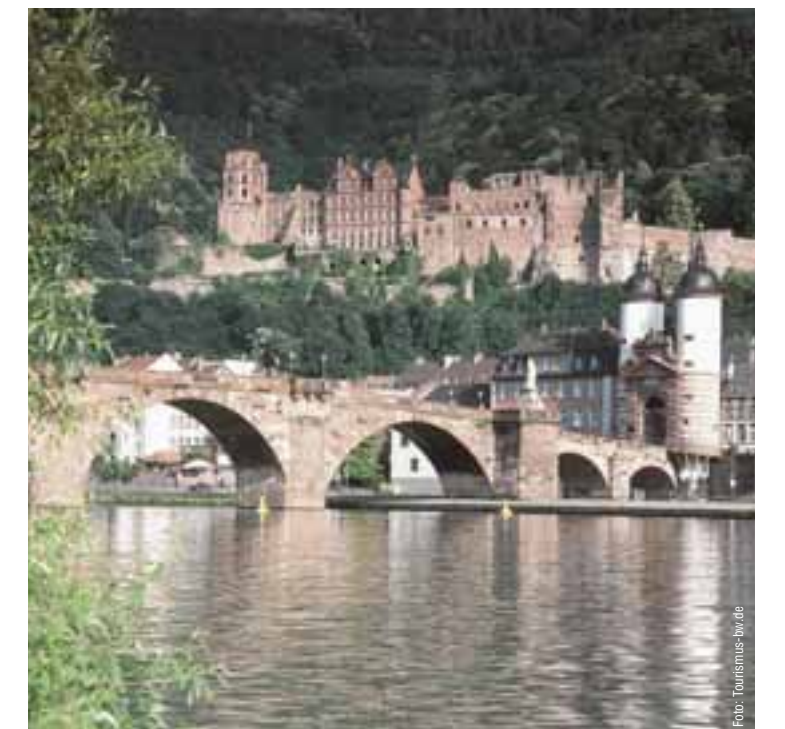
I Schwarzwald finner du verdens største gjøkur.

Foto: Tourismus-BW.de

Store vinmarker og små landsbyer – et idyllisk landskap.

Mektige floder, gamle broer, borger og slott – en fin kombinasjon.

INFO

www.tourismus-bw.de
www.schwarzwald-tourismus.info
www.lv-bw.de (sykkelkart)
www.wiestor.de (Hotel Garni Wiestor i Überlingen)
www.karlsruhe.de
www.stuttgart-tourist.de

BEGIVENHETSKALENDER TYSKLAND 2006

NOEN HØYDEPUNKTER: TYSKLAND ER ET STORT LAND MED MANGE TILBUD FOR ENHVER SMAK. SJEKK BL.A.

JANUAR / FEBRUAR

JANUAR
13.-22.1. **Grüne Woche** i Berlin. Stor landbruks- og matvaremesse. www.gruenewoche.de

FEBRUAR
9.-19.2. **Berlinalen** – internasjonal filmfestival i Berlin. www.berlinalen.de

17.-18.2. **Samba-Karneval** i Bremen er et litt annerledes karneval. www.bremer-karneval.de

23.2.-1.3. **Karneval** i byene ved Rhinen: Düsseldorf, Köln og Mainz.
24.2.-5.3. **Kurt-Weill-Fest** i «Bauhausbyen» Dessau. www.dessau.de

MARS / APRIL

MARS
8.-12.3. **ITB** i Berlin. Internationale Tourismus-Börse er en av verdens største reiselivsmesser. www.itb-berlin.de

9.-15.3. Messe **CeBit** i Hannover. CeBit er verdens ledende ITK-messe. www.cebit.de

APRIL
1.-9.4. **AutoMobil** i Leipzig. Bilmessen har markert seg som den viktigste i de østlige deler av Tyskland. www.ami-leipzig.de

1.4.-30.9. **Mythos Dresden**. Stor kulturhistorisk utstilling i forbindelse med byens 800-årsjubileum. www.dresden-tourist.de

21.4.-21.5. Mosel. **Wein & Gourmet-Festival**. www.wein-gourmetfestival.de

8.-16.4. **Berliner Festtage** i Staatsoper under den Linden. www.staatsoper-berlin.de

15.4.-8.10. Hageutstilling, **Landesgartenschau Sachsen-Anhalt**, i Wernigerode. www.landesgartenschau-2006.de

21.4.-15.10. Hageutstilling, **Landesgartenschau Niedersachsen**, i Winsen. www.landesgartenschau-winsen.de

24.4.-1.5. **VM i bordtennis** i Bremen. www.bremen-tourism.de

MAI / JUNI

MAI
5.-7.5. **Hafengeburtstag** i Hamburg, årets store byfest, arrangeres for 817. gang. www.hafengeburtstag.de

7.-14.5. Internasjonal **Dixielandfestival** i Dresden. www.dresden-tourist.de

11.-14.5. **Grand Prix Formel 1** på Nürburgring. www.nuerburgring.de

11.-16.5. **Bremens rådhus** feirer 600-års jubileum – kombinert med «Deutsches Weinfest» i byens sentrum. www.bremen-tourism.de

14.5.-17.9. Skuespillet om **Rottefangeren i Hameln**, basert på brødrene Grimms eventyr, oppføres hver søndag kl.12 i byens sentrum. www.hameln.de

16.-21.5. **ILA** i Berlin. Den internasjonale luft- og romfartsutstillingen vises på Berlin-Schönefeld flyplass. www.ila-berlin.de

19.5. Opplevelsessenteret **Mercedes-Benz Welt** åpner i Stuttgart. www.mercedes-benz.com/welt

28.5. Berlins nye flotte sentralbanestasjon, **Berlin Hauptbahnhof** (tidl. Lehrter Bahnhof) åpnes. www.hbf-berlin.de

JUNI

2.-4.6. På bilbanen Nürburgring (50 km fra Bonn og Koblenz) arrangeres Tysklands største rockefestival i friluft **Rock-am-Ring**. www.rock-am-ring.de

2.-4.6. I byen Nürnberg (170 km fra München) går på samme tid friluftsfestivalen **Rock-im-Park**. www.tourismus.nuernberg.de og www.rock-im-park.de

9.6.-9.7. Årets store begivenhet i Tyskland, fotball-VM eller **FIFA World Cup Germany 2006**, som er det offisielle navnet, går av stabelen i 12 tyske byer. www.fifaworldcup.de

11.06.-31.07. **Sandsation** 2006 i Berlin er navnet på byens sandskulpturfestival. www.berlin-tourist-information.de

17.-25.6. **Kieler Woche**, regatta og byfest i ett, arrangeres for 124. gang www.kieler-woche.de

23.-26.6. **Hurricane-festivalen** i Scheessel (50 km fra Bremen) kjører for 10. gang – med 40 ulike band innen rock og metallbransjen. www.hurricane.de

30.6.-9.7. **Schützenfest** i Hannover. En av Nord-Tysklands største folkefester med opptog av regionens tradisjonsrike skytterlag. www.hannover-tourism.de

FOTO: FFA

JULI / AUGUST / SEPTEMBER

JULI
1.-31.7. **Münchner Opern-Festspiele**, Tysklands største operafestival. www.staatsoper.de

7.7.-3.9. **Sand World** er en sandskulpturfestival som arrangeres i bydelen Travemünde i Lübeck. www.sandworld.de

14.-16.7. Homofestivalen **Christopher Street Day** i Köln arrangeres for 16. gang. www.colognepride.de

15.7.-3.9. **Schleswig-Holstein Musikfestival** med en lang rekke konserter og arrangementer over hele delstaten. www.shmf.de

28.-30.7. **Grand Prix Formel 1** på Hockenheim-banen. www.hockenheimring.de

29.7.-6.8. Tradisjonell «Bierwoche» i øybyen Kulmbach i Bayern. www.kulmbach.de

AUGUST

4.-6.8. For 10. gang kan man oppleve **Internationale Berliner Bierfestival** på Karl-Marx-Allee i bydelen Friedrichshain. www.bierfestival-berlin.de

10.-13.8. **Hanse Sail Rostock** er Østersjøens største seilskipsregatta. www.hansesail.com

18.-21.8. **Rüdesheimer Weinfest** er en av de mest besøkte vinfestene i Rheingau-området. www.ruedesheim.de

20.8.-3.9. **World Equestrian Games** – VM i sprangridning – går av stabelen i Aachen. www.aachen2006.de

28.8.-10.12. Utstillingen **Heiliges Römisches Reich Deutscher Nation** vises i Berlin i anledning 200-års markeringen av oppløsningen av det gamle tyske keiserriket i 1806. www.dasheilige.de

FOTO: FFA

Quiz
SPØRSMÅL

Vinn en tur for 2 til Hamburg! *

1. I hvilken by skal finalen i fotball-VM spilles?
2. Hva heter den store, nyåpnede kirken som ble åpnet i Dresden i fjor?
3. Hva heter Tysklands nest største by?

Svarene på konkurransen finner du i bilaget.

* Fly med Norwegian, og tilbring to netter på et hyggelig hotell i Hamburg.

Send svaret innen 11.februar 2006 til Tysk Turistbyrå, Pb. 6723 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk konvolutt «Quiz».

OKT. / NOV. / DES.

SEPTEMBER
13.-15.9. **Zwiebelmarkt** i Weimar er en tradisjonsrik folkfest – opprinnelig viet loken. www.weimar.de

31.8.-1.10. **Beethovenfest** Bonn. www.beethovenfest.de

8.-12.9. og 15.9.-18.9. Bad Dürkheim **Wurstmarkt** (Pfalz) er navnet på en folkfest med lange tradisjoner. Arrangeres for 590. gang. Navnet til tross, Wurstmarkt handler ikke om pølser! www.bad-duerkeim.de

16.9.-3.10. **Oktoberfest** i München. Verdens største ølfest med 6 millioner besøkende. www.oktoberfest.de

21.-28.9. **IAA** er Internationale Automobil Ausstellung for nyttekjøretøyer – på messeområdet i Hannover. www.iaa.de

FOTO: ANDRWA

NYTTIG REISEINFO

Kulturaktiviteter/festivaler/teater

BADEN-WÜRTTEMBERG - KULTUR

baden-wuerttemberg.trendmile.de/Kultur

BERLIN – KULTURPROGRAM

www.berlin.de/kultur

DRESDEN – KULTUR

www.dresden.de

HAMBURG – KULTURKART

www.freizeitziele.hamburg.de

MIDT-TYSKLAND – KULTURKALENDER

mdr.de/kultur/kulturkalender

NIEDERSACHSEN KULTURKALENDER

www.reiseland-niedersachsen.dekunst-kultur

RHEINLAND-PFALZ – KULTUR

www.kultursommer.de

VINFESTER

Vinfester arrangeres så å si hele året.

Kalender på www.deutscheweine.de

23.9.-8.10. **Cannstatter Volksfest** i Stuttgart går for å være Tysklands nest største folke- og ølfest med 3 millioner besøkende. www.cannstatter-volksfest.de

OKTOBER

3.10. **Tag der deutschen Einheit** er Tysklands nasjonaldag etter gjenforeningen i 1990. Hovedarrangementet går på omgang blant delstatenes hovedsteder. I 2006 er det Kiel i Schleswig-Holstein som er i fokus. www.kiel.de

13.-29.10. **Bremer Freimarkt** er en folkfest med lange tradisjoner. Arrangeres for 971. gang. Berømt for sitt store «Bayernzelt» med ølservering. www.bremen-tourism.de

NOVEMBER/DESEMBER

Julemarkeder i adventstiden - over hele landet.

www.deutschland-tourismus.de

TYSK TURISTBYRÅ:

- Vi kan Tyskland!

Tyskland er i realiteten ikke bare ett land. Stikkord er variasjon og mangfold – når det gjelder kultur så vel som natur.

Visste du f.eks. at den årlige gjennomsnittstemperaturen i hele Tyskland er 8,2 grader? (Oslo har til sammenligning 5,7 grader.) Den varmeste byen ligger ikke i Sør-Tyskland, som man kunne forvente. Den varmeste er Duisburg, som ligger midt i Ruhrområdet, med sine 10,9 grader.

Viste du at Duisburg har Europas største innlandshavn – eller at øya Rügen har flest soltimer i løpet av et år? Slik det er med Duisburg og Rügen er det med mange tyske regioner og byer: Tyskland har mange ukjente

sider som venter på å bli oppdaget: Kyster med hvite strender. Småbyer med imponerende bindingsverks-hus. Kirker, slott og borger – med en imponerende lang og interessant historie. Byregioner med et vidt spekter av kultur- og sportsopplevelser. Tusenvis av kilometer med sykkel- og turveier. Innsjøer, elver og kanaler – og fjell i alle størrelser – fra «Bungsberg» med sine 168 m i nord til «Zugspitze» med 2962 m i sør.

Tysk Turistbyrå gir deg tips om severdigheter, regioner, events, turistveier, reisemåter og nyttige adresser. Gå inn på våre hjemmesider www.tyskland-info.com eller kontakt oss.

Bilferie

Se landet utenfor motorveien. 150 merkede turistveier tar deg med til koselige småbyer, vakker natur og særegne kulturlandskap.

Storbyferie

Byene i Tyskland spruter nærmest av liv. Her er kulturarrangementer, historiske monumenter og turistattraksjoner for absolutt enhver smak.

Sykkelturer

40 000 km med sykkelveier gjør det lett å oppdage Tyskland i rolig tempo fra sykkelsetet.

Unesco – kulturarv

I Tyskland er minnesmerker, hele byer og industrielle monumenter på Unescos prestisjetunge liste over uvurderlige kulturskatter.

Wellness

I Tysklands mange spa- og velværesentre får du ny energi og livsglede. Nyt massasjen og slapp av i rolige omgivelser i et av de mange bade- og kursteder.

Familieferie

Tyskland er det ideelle stedet for familieferie. Aktivitetstilbud for alle aldersklasser, barnevennlige kultur-

tilbud og rimelig overnatting på familiehoteller finnes i alle deler av landet.

Ungdomsferie

For ungdom er Tyskland midt i blinken. Spennende musikk- og filmtilbud, sport, natur og fornøyeselsparker.

Vinterferie

Infrastrukturen, god tilgjengelighet, moderne heisanlegg og snørassering – sammen med koselige småhoteller, restauranter og puber gjør ditt for å vinterferien blir en flott opplevelse.

VERDEN BESØKER TYSKLAND:

- FIFA World Cup 2006

Året 2006 blir fotballens år i Tyskland, for da arrangeres FIFA World Cup 2006. Det er 32 år siden Tyskland sist var vertland for fotball-VM. Nå skal det igjen bli dager med fantastisk fotball, fullpakkede arenaer og en hektisk, brusende stemning på tribunene.

32 lag skal kjempe om den gjeve tittelen. Og trofeet, som veier 4970 gram, og er i 18 karat gull – selve symbolet på FIFA World Cup. 9. juni går avsparket og 9. juli spilles finalen. Kampene spilles i 12 tyske byer. 12 milliarder kroner har Tyskland brukt på nye arenaer før World Cup. Seks stadioner er nye, de andre seks er betydelig rustet opp. – Mange penger, men en god investering på både kort og lang sikt, sier World Cups president, den legendariske Franz Beckenbauer.

Hele Tyskland ønsker verden velkommen. Landet vil benytte anledningen til å vise hva man har å by på av pulserende liv, kultur, romantiske landsbyer, shopping, kulinariske opplevelser, natur og tysk gjestfrihet. Det er altså ikke bare fotball VM dreier seg om, men fotball og landet midt i Europa. Tyskland ønsker deg velkommen til FIFA World Cup 2006 og Europas pulserende hjerte!

Billetter: Det skal selges 2.93 millioner billetter til de 64 kampene. Gruppekampene er billigst, semifinaler og finalen de dyreste. Prisen begynner på rundt 300 kroner, men skal du

sitte godt på finalekampen må du betale rundt 5000. Det er allerede solgt 812 000 billetter. 2. mai legges det nye billetter ut for salg, og det er «først til mølla»-prinsippet som gjelder. Du kan kjøpe billetter rettet mot det laget du vil følge, og det fine er at du kan kjøpe billetter til inntil syv av de kampene det laget du vil følge spiller. Taper laget, får du pengene for uspilte kamper tilbake. Sikrest er det å bestille billetter på internettssidene www.fifa-worldcup2006.com Svartebørs kan du glemme: Fordi man har satt sikkerhet i høysetet må navnet på billetten være i samsvar med ID-kort/pass for at du skal slippe inn på kampene.

FIFA WM-STADION HANNOVER (AWD-ARENA) (Hannover)

Med alle sine internasjonale industrimesser: En møteplass for Verden. Niedersachsens hovedstad. 40 teatre, mange interessante museer og en berømt opera, bygget i nyklassisistisk stil. Storslagne barokkparker, som De kongelige hager i Herrenhausen som er blant de best bevarte i Europa. I den gamle bydelen er det maleriske bindingsverkhus. Hannover Zoologiske hage har dyrelandskap tilpasset hver enkelt dyreat. Eksklusive forretninger i Georgstrasse og i den gamle bydelen. Regnskoghuset i Berggarten har en orkideasamling med opp til 900 blomstrende arter, en av de største i Europa. **AWD-Arena** med plass til 39 300 tilskuere. 4 gruppespillkamper og 1 åttendedelsfinale.

www.hannover.de/fifawm2006 • Se også www.hannover-tourism.de

FIFA WM-STADION KÖLN (RHEIN ENERGIE) (Köln)

Köln – byen ved Rhinen. Berømt karnevalsby med 2000 år gammel kulturhistorie, samtidig som dette er en by preget av en moderne livsstil. Her kan du nyte en «Kölsch» – lokalt, lyst øl – i en av de tradisjonsrike kneipene i den gamle bydelen. I byens sentrum troner domkirken som er med i listen over UNESCOs World Heritage. Med sine seks millioner besøkende er dette den mest besøkte severdighet i Tyskland. Men byen har også tolv romanske kirker, severdige eksempler på byggekunst fra middelalderen. Köln har mer enn 100 kunsthaller, så her er det noe se fra alle epoker og stilarter. 30 museer danner et enestående museumslandskap. Dessuten er byen kjent for å være en attraktiv shoppingby. **Müngersdorfer Stadion**, 45 000 tilskuere. 4 gruppespillkamper og 1 åttendedelsfinale.

www.stadt-koeln.de/fifawm2006 • Se også www.koelntourismus.de

FRITZ-WALTER-STADION (Kaiserslautern)

Det var stauer-keiseren Barbarossa som for 850 år siden lot oppføre en borg en i dette vakre landskapet, i «Lautern», og som derved ga navnet til byen. I dag er Kaiserslautern en levende by, og markerer seg særlig som en studentby. Og rett utenfor bygrensene ligger det største sammenhengende skogsområdet i Tyskland, biosfærereservatet Naturpark Pfälzswald. Pfalzgreven Johann Casimir lot i 1571 oppføre et renessanseslott hvor du i dag kan besøke den flotte Casimir-salen. Kaiserslautern er i det hele tatt en by med stolle tradisjoner. God vin fra Pfalz, ypperlig kokekunst og de mange originale vinstuene i den gamle bydelen er bare noe av det besøkende setter pris på. **Fritz-Walter-Stadion** med plass til 48 500 tilskuere. 4 gruppespillkamper og 1 åttendedelsfinale.

www.kaiserslautern.de/wm2006 • Se også www.kaiserslautern.de

ZENTRALSTADION (Leipzig)

En pulserende by, kjent for sine mange messer og kongresser, og som kultur-, nattelevs- og shoppingmetropol. Mange av husene i byen er i bygget i renessanse- og barokkstil. Byen kan også by på varierte kunst- og kultur opplevelser, en by med høy puls. Byens historiske sentrum er omkranset av et grant bulte som markerer tidligere tids forsvarsværker. Leipzigs gamle rådhus ble oppført i 1556/1557 og regnes som et av de vakreste renessansebygg i hele Tyskland. Restaurant Auerbachs Keller var oppholdssted for Goethe, og han gjorde stedet verdensberømt gjennom sitt drama «Faust». Fotball har sterke tradisjoner i denne byen: Her ble det tyske fotballforbundet stiftet i 1900, og i 1903 fikk VfB Leipzig den første verdensmestertittelen i fotball. **Zentralstadion** med plass til 45 000 tilskuere. 4 gruppespillkamper og 1 åttendedelsfinale.

www.leipzig.de/fifawm2006

WESTFALENSTADION (Dortmund)

Dortmund er en handelsby. Denne største byen i Ruhrområdet kan by på en spennende industrikultur, mange museer, kabareter og teatre. En by med en mer enn 1100 år gammel historie. Dortmund er en utpreget handelsby. Byen kan også skilte med Casino Hohensyburg, det kasino i Tyskland med størst omselling. Og selvfølgelig, det som er innbyggernes yndlingsbeskjeftigelse, en kamp med BVB 09 Dortmund på byens, ja faktisk også Tysklands største fotballstadion. **Westfalenstadion**, Plass til 82 000 tilskuere. 4 gruppespillkamper, 1 åttendedelsfinale og 1 semifinale.

www.fifawm2006.dortmund.de • For hotell- og andre tilbud, se også www.dortmund-tourismus.de

FIFA WM-STADION GELSENKIRCHEN (ARENA AUF SCHALKE) (Gelsenkirchen)

Opprinnelig en kulby som har utviklet seg til en moderne storby. Ruhrområdets estetikk har en egen sjarm. Her er det ikke langt mellom hver severdighet. De restaurerte industriarealene er nå skueplass for kunst, kultur, sport og underholdning. Der hvor det tidligere ble produsert stål og utvunnet kull er det nå enestående shopping- og fritidsaktiviteter. Gamle gassbeholdere er bygget om til dykketreningsentre. Et enestående, kreativt eksperiment. Sammen danner dette nå «Ruten med industrikultur». **Arena Auf Schalke**, en av Europas mest moderne fotballarenaer har plass til 51 000 tilskuere. 4 gruppespillkamper og 1 kvartfinale.

www.fifa2006aufschalke2006.de • Se også www.gelsenkirchen.de

FIFA WM-STADION MÜNCHEN (ALLIANZ ARENA) (München)

Bayerns hovedstad, en by med en pulserende, kosmopolitisk atmosfære. Oktoberfest og opera, Hofbrauhaus og Pinakothek, BMW og FC Bayern – og beliggende ved foten av Alpe. Den gotiske Frauenkirche er et av byens severdigheter, det er også klokkespillet på Marienplatz. «Pinakothek der Moderne» har en enestående samling av kunst fra 20. århundre. München er også en viktig handelsby. Shoppinggaten Leopoldstrasse blir også kalt verdens lengste catwalk. Byen har usedvanlig vakre omgivelser som muligheter for et variert fritilsliv. Det er ikke heller langt til Ludwig II av Bayerns eventyrslott, forbilde for slottet i Disneys Askepot og i Tchakovskis ballett Svanesjøen. **Allianz Arena** med plass til 66 000 tilskuere er en helt ny stadion som har kostet over 2 milliarder kroner. 4 gruppespillkamper, 1 åttendedelsfinale og 1 semifinale.

www.muenchen.de/fifawm2006 • Se også www.muenchen-tourist.de

FRANKENSTADION (Nürnberg)

En fascinerende blanding av en moderne storby og en middelalderby. Nürnberg har blant annet inspirert kunstnerne Albrecht Dürer – han arbeidet her i byen i 19 år – Adam Kraft og Veit Voss. Bymuren med de 80 tårnene setter en ramme om den gamle bydelen og keiserens borg levendegjør byens historie. Nürnbergs Tiergarten sies å være den vakreste dyreparken i Europa. Som en kuriositet: byen har det eneste dellinariet i Sør-Tyskland. Germanisches Nationalmuseum rommer en unik samling oldsaker fra den tysktalende verden. **Frankenstadion** med plass til 43 000 tilskuere. 4 gruppespillkamper og 1 åttendedelsfinale.

www.nuernberkick.de • Se også www.tourismus.nuernberg.de

WALDSTADION (Frankfurt/Main)

Frankfurt er Tysklands mest internasjonale by, med flyforbindelser til hele verden. En by med spennende motsetninger: Her ligger historiske bygninger side om side med moderne skyskraper. Frankfurt am Main er en meget aktiv sportsby. Tusenvis av mennesker følger hver uke kamper i basketball, ishockey, amerikansk fotball – og fotball. Få tyske byer har en så variert omegn som Frankfurt. Fjellkjedene Taunus, Spessart og Vogelsberg er ikke så høye men er ideelle for alle typer fritilsliv. **Waldstadion** med plass til 43 324 tilskuere, en helt ny stadion som har kostet over en milliard kroner. 4 gruppespillkamper og 1 åttendedelsfinale.

www.fifawm2006.frankfurt.de • Se også www.frankfurt-tourismus.de

FIFA WM-STADION HAMBURG (AOL ARENA) (Hamburg)

Byen ved Elbe. Tysklands nest største by, med en av Europas største havner. Landets ansikt mot verden. Hamburg har et vidt kanalnett og flere broer enn Venezia! En by som står for livskvalitet med en internasjonal atmosfære. Europas store musikalby. Flotte foreningskader, ledende når det gjelder de siste trender – og store grantområder. Ja, Hamburg er den grønneste byen i hele Tyskland. Her finner du landets eldste operahus, et utall teatre og et overveldende kulturliv. Sofistikert, utfordrende, men aldri kjedelig. Eksklusiv – men også folkelig, som det er i St. Pauli, Tradisjonsrikt fiskemarked hver søndag. **AOL Arena**. 45 400 tilskuere. 4 gruppespillkamper og 1 kvartfinale.

www.fifawm2006.hamburg.de • Se også www.hamburg-tourismus.de

OLYMPIASTADION (Berlin)

En av Europas mest dynamiske og sprudlende storbyer. En ung og gammel by. Utrolig nok også en grønn by, med Tiergarten, opprinnelig et kongelig jaktområde, nå en enorm landskapspark midt i Tysklands hovedstad. Den mektige Brandenburger Tor står ved enden av Unter den Linden. En by man tror man kjenner inntil man neste gang kommer på besøk og oppdager helt nye sider. **Noen stikkord:** Potsdamer Platz med over 120 forretninger og 30 kinoer, Riksdagsbygningen med glasskuppelen som man kan vandre i og som gir en imponerende utsikt – både over Berlin og over det tyske politiske landskap. Listen over attraktive museer blir lengre enn lang. Kort og godt: En av verdens mest spennende byer! **Olympiastadion**, Plass til 74 500 tilskuere. Ombygget for 2 milliarder kroner. 4 gruppespillkamper, 1 kvartfinale og finalen.

www.berlin.de/fifawm2006 • Se også www.berlin-tourist-information.de

GOTTLIEB-DAIMLER-STADION (Stuttgart)

Hovedstad i Baden-Württemberg. Byen ved Neckar-elven har en flott beliggenhet mellom pittoreske åser. Industriby, men også en viktig forlagsby. Verdensberømt ballettkompani, kammerorkester og flotte kunstsamlinger. Arkitektoniske mesterverk som Det nye slott og Det gamle slott i barokkstil, det postmodernistiske Neue Staatsgalerie – og verdens første fjernsynstårn. Det nye Mercedes-Benz-Museum blir åpnet i 2006, et gigantisk bygg like ved fotballstadion. Flott markeds hall i Jugendstil. Stuttgart er også en vinby, gjester kommer fra hele verden for å nyte de fremragende Würtembergvine. **Gottlieb-Daimler Stadion**, Plass til 54 000 tilskuere. 4 gruppespillkamper, 1 åttendedelsfinale og bronsefinale.

www.fifa2006.stuttgart.de • Se også www.stuttgart-tourist.de

Skolens rektor Uwe Hofmann.

I skoleåret 2005/2006 feirer Den Tyske Skole i Oslo et viktig jubileum: Det er 25 siden skolen ble etablert i Oslo. For 25 år siden startet man med 8 elever, i dag er det 175 elever ved skolen, samt 72 barn i barnehagen.

Den Tyske Skole i Oslo er 25 år

Skolen har hatt flere tilholdssteder, nå holder den sentralt til i tidligere Hegdehaugen skole.

– Jeg ser Den Tyske Skole som et viktig bindeledd mellom tysk og norsk kultur, sier skolens rektor i jubileumsåret, Uwe Hofmann.

– Vi skal huske at Tyskland er Norges nest viktigste handelspartner, at mange nordmenn blant annet gjennom sin utdanning har sterke bånd til Tyskland. Ikke minst er tysk det største morsmålet i Europa.

Flere norske enn tyske elever

– Her på skolen skaper vi interkulturelle kontakter. Mange av elevene her har tysk bakgrunn, men vi har flere norske enn tyske

elever. La oss forresten ikke bare snakke om tysk og norsk, for skolen her danner et internasjonalt nærmiljø for barn, og det ser jeg som en av våre viktigste oppgaver.

– I undervisningen legger vi stor vekt på selvstendighet, ansvarsbevissthet, respekt for andres overbevisning, toleranse og samarbeidsvilje. I motsetning til hva mange tror er dette ingen spesielt streng skole. Denne skolen drives med et stort hjerte: Disiplinen holdes på det nivå som vi mener er nødvendig for å kunne gi den best mulige undervisning.

– Selvfølgelig er det viktig å støtte svake elever, men vi legger også stor vekt på å hjelpe de flinke elevene til å komme videre. Her på

skolen er læreren elevens hjelper og partner. Vi ønsker å hjelpe elevene være i sin personlige utvikling og utfoldelse.

– Jeg er glad for at vi har opparbeidet oss et godt renommé, elevene søker seg hit fordi de er innstilt på å lære noe. Her på skolen er det få elever i klassene, og vi har et positivt læringsmiljø med norske og tyske lærere med gode kvalifikasjoner.

Et godt alternativ

– Vi er en skole som er godkjent i henhold til norsk regelverk, og er derfor en del av det norske utdanningssystemet. Vår skole er et godt alternativ til den offentlige norske skole – og andre privatskoler.

– En av fordelene hos oss er at

elevene våre blir språkmektige. I tillegg til tysk, som er undervisningsspråket i de fleste fag, undervises det også i norsk, engelsk og valgfritt fransk.

– Som interessant utvikling i skoleprogrammet blir tospråklige fag i engelsk/tysk samt fag i norsk tilbudt. Elevene våre kan gå rett inn i den videregående skolen i Tyskland og Norge.

– Vi arbeider med utviklingen av videregående klasstrinn ved skolen som vil rette seg etter internasjonalt standard. Dermed vil våre elever som for tiden avslutter etter 10. klasse, få muligheten til å påbegynne høyere utdanning med gode eller svært gode resultater.

Se mer på nettsiden www.deutsche-schule.no

DEN TYSKE SKOLE

Den Tyske Skole – Max Tau er det korrekte navnet på skolen. Hvem var så Max Tau? Han var født i Beuthen/Schleisen i 1897. Han flyttet fra Tyskland i 1938 fordi han var jøde, og bodde i Norge til 1942. Da måtte han flykte til Sverige. Max Tau giftet seg norsk og ble norsk statsborger. I taler og i bøker arbeidet han utrettelig for en forståelse mellom mennesker og om fred. Han ble selv et symbol på fredstanken. For dette arbeidet fikk han flere norske og internasjonale utmerkelser. Max Tau døde i Oslo i 1976. I 1998 inkluderte Den Tyske Skole «Max Tau» i navnet sitt.

Glade elever ved Den Tyske skole i Oslo.

Hva sier elevene?

Magnus Sungot Schneider er 14 år og er godt fornøyd med Den Tyske Skole:

– Far er tysk. Foreldrene mine valgte den tyske førskolen, og det var derfor naturlig for meg å gå videre på Den Tyske Skole. I første omgang er det viktig for meg å beholde det tyske språket slik at jeg kan kommunisere med den delen av familien min som bor i Tyskland. Senere vil det gi meg store fordeler hvis jeg søker arbeid i Tyskland, eller skal arbeide for en tysk eller norsk bedrift i Norge.

– Mange tror at Den Tyske Skolen er så streng, men det er ikke tilfelle. Vi har rolige, gode arbeidsforhold, og, særlig i de eldre klassene, få elever i hver klasse. Det ser jeg som en stor fordel. Og så synes jeg det er interessant å lære om tysk kultur.

Linn-Thea og Ingvild Löscher er 12 år, tvillinger og født i Tyskland, far er tysk.

Først gikk de i norsk barnehage, så begynte de på tysk førskole, og nå går de på Den Tyske Skole.

– Vi syntes det var litt vanskelig i begynnelsen, men tysk som språk

har gått greit. De har også engelsk på timeplanen og neste år skal de begynne med fransk. Det gleder de seg til.

– Skolen her er tilpasset det norske systemet slik at vi har samme ferier etc. Det synes vi er en fordel, for da har vi ikke noen problemer med vennene våre som går på norske skoler.

En av foreldrene våre er tysk, men det gjelder ikke for alle elevene her på skolen. Det heter Den Tyske Skole, men det er også en internasjonal skole, for her har vi skolekamerater fra mange land.

Felix Storm-Jensen er 11 år og har tysk mor. Han begynte på Den Tyske Skole i første klasse, tidligere hadde han gått på engelsk førskole.

– Jeg gikk først et halvt år på en norsk skole. Der kjedet jeg meg, og da foreslo mor at jeg skulle begynne her. Jeg synes det er fint å

bruke tysk hver dag, for halve slekten min bor i Tyskland og da kan jeg skrive brev til dem på tysk. Finner jeg ut at jeg vil begynne på en norsk skole når jeg blir eldre tror jeg ikke det skal bli noe problem. Vi er kommet mye lengre enn vennene mine, og det synes jeg er morsomt, sier Felix.

www.goethe.de/germany

Sprechen Sie Deutsch?

Våre kurs
Over 30 kursvarianter fra 2 til 12 uker ved 15 forskjellige institutter i Tyskland.

- Intensiv- og superintensivkurs
- Spesialkurs for yrkeslivet, økonomi og kultur
- Individuelle kurs spesielt tilpasset dine behov
- Kurs for barn og ungdom

Vår styrke
Våre språklærere er dyktige og erfarne, og bruker moderne undervisningsmetoder i flerkulturelle undervisningsgrupper. Vi tilbyr:

- Mediatek, en plass for selvstudium og PCer
- Opphold hos en gjestefamilie
- Et rikt og variert kultur- og fritidsprogram ved alle de 15 instituttene.

Vi har over 50 års erfaring som du kan dra nytte av ved et av våre 15 institutter.

Mer informasjon
Goethe-Institut Oslo
Tel: 22 05 78 80
E-Mail: sprak@oslo.goethe.org

www.goethe.de/germany

Erle ble begeistret for Tyskland gjennom filosofien

Erle Marie Sørheim (23) er en av filosofistudentene som sist høst tok et tysk-kurs spesielt for filosofer ved Goethe-Institut i Oslo. Før hun begynte på kurset var hun Erasmus-utvekslingsstudent i Berlin i et halvt år.

– Min interesse for Tyskland ble vekket da jeg begynte med ex.phil-studier, sier Erle. Da lærte jeg mye om tyske filosofer og fant ut at jeg hadde lyst til å studere filosofi.

Samtidig med ex.philstudier leste Erle mer og mer om Tyskland og særlig om Berlin i avisene. Tyskland begynte å virke interessant. Og da en kollega av moren hennes dro til Tyskland på språkkurs med Goethe-Institut, øynet hun muligheten til å lære tysk på den måten. Hun for-hørte seg hos Goethe-Institut i Oslo om kurstilbudet i Tyskland.

– Jeg var helt grønn, sier Erle om reise til Tyskland for første gang i 2002. Da hun tok fransk på skolen ville hun aldri trodd at det tyske språket kunne spille en større rolle i livet hennes, men en måned i Berlin forandret ganske mye. Med bare noen enkle tyske setninger som hun kunne fra kassetkurs, var det i begynnelsen litt vanskelig med språket. Likevel forsikrer Erle at man lærer språket ganske fort:

– For nordmenn er det overraskende lett å lære tysk. Man tror ikke man lærer det så fort. Hos Goethe-Institut var de fleksible og ga Erle muligheten til å bytte gruppe siden begynnerkurset var litt for lett for henne.

To år etter det første oppholdet i Tyskland søkte Erle på Erasmus-

stipend for høstsemesteret 2004 for å bli enda bedre i tysk.

– Jeg var fast bestemt å lære meg språket bedre.

Hun tok resten av grunnfaget i filosofi i Berlin og prøvde seg både på Schopenhauer tekster og litt Kant.

Siden mars 2005 tar hun grunnkurs i tysk litteratur og grammatikk. I tillegg lærer hun mer om leseteknikken og tekstoppbyggingen av tyske filosofiske tekster hos Goethe-Institut i Oslo. Den tyske tankegangen har fenget henne, og derfor vil hun ta master i filosofi med fordyplning i tysk filosofi – enten østlig filosofi av Schopenhauer eller språkfilosofi av Heidegger eller Wittgenstein.

– Å beherske tysk er både faglig og jobbmessig sett kjempeviktig. Sommeren 2005 jobbet jeg for turistinformasjonen i Oslo og fikk jobben pga. tysk kunnskapene mine, sier Erle for å understreke betydningen av det tyske språket i hverdagen.

Nå jobber hun i bokbransjen. Da er det også en fordel å kunne tysk, siden mange norske bøker blir solgt til det tyske markedet.

VIL DU LÆRE TYSK ELLER FORBEDRE TYSKKUNNSKAPENE DINE?

Goethe-Institut i Oslo tilbyr språkkurs på alle nivåer:

- intensiv- og superintensivkurs
- spesialkurs innen forskjellige fagområder og kultur
- skreddersydde kurs for enkeltpersoner og mindre grupper
- internasjonalt anerkjente eksamener

I Tyskland tilbyr Goethe-Institut mer enn 30 kursvarianter fra 2 til 12 uker på 15 forskjellige steder.

For mer informasjon:
Goethe-Institut Oslo
Tlf.: 22 05 78 78
E-post: sprak@oslo.goethe.org
Nettside: www.goethe.de/oslo eller www.goethe.de/de

Midt i Europa!

Berlin 6 dg. 9/4, 12/7, 13/9.....	fra 5.995,-
Rhin og Mosel 7 dg. 5/7, 13/9	fra 7.380,-
Rhincruise 8 dg. 6/7	fra 10.990,-
Lübeck julemarked 4 dg. 3/12.....	3.800,-
Kiel-kryssinger 3 dg. 19/3, 9/4, 28/5.....	fra 1.080,-

e-post: eurobuss@eurobuss.no Tekst TV: TV2 s. 423

Be om katalog med nær 50 reisemål fritt tilsendt!

Pameliding/info:

62 52 00 20 www.eurobuss.no

BERLIN SETT FRA EN KUNSTNERS

PERSPEKTIV:

Et intervju med
Lars Ramberg

Tyskland og særlig Berlin var lenge et viktig opphold- og lærested for norske kunstnere. Her bodde og virket de og preget på denne måten begge kulturer. Slik er det i dag også.

Lars Ramberg er en av de norske kunstnere som er tiltrukket av Berlin og som valgte den tyske pulserende hovedstaden som sitt nye hjemsted. Også Dag Solstad, Olav Christopher Jenssen og Bente Stokke har følt Berlins sterke tiltrekningskraft, for å nevne flere. Denne tiltrekningskraften vil studenter fra Nordeuropa-Institut ved Humboldt-Universitet i Berlin illustrere i prosjektet «Berlin med norske øyne». De prøver å skissere det norske miljøet i Berlin og de norsk-tyske forbindelser som har eksistert lenge. Deres fremgangsmåte er ikke å skrive om byen selv, men å la byens inntrykk formidles gjennom andres øyne – de intervjuer nordmenn i Berlin.

En av disse formidlerne – er kunstneren Lars Ramberg som sier følgende om Berlin:

– Berlin er en by som hele tiden forandrer seg. Jeg kom hit første gang i 1981. Den gang var Berlin en helt annen by enn den er nå. Berlin er en by som stadig forandrer seg, og det synes jeg er en kvalitet. Selv om man bor i Berlin så kan man ikke si: «Jeg har bodd her i 30 år, jeg vet alt om Berlin». Hvis man har bodd i Paris i 30 år, så er man litt sår innfødt. Da kan man Paris ut og inn. Mens hvis man har bodd i Berlin i 30 år, så kan man fremdeles ikke si at man er ekspert på Berlin. For Berlin endrer seg hele tiden.

– Jeg kjenner steder i Berlin som mine naboer ikke kjenner, selv om de har bodd her hele livet. Så på en eller annen måte er jeg like så mye ekspert på Berlin som de er. Når du er utlending, er det en god ting, for hvis du kommer til en by hvor alt er klart og alle kjenner byen sin, så blir du hele tiden minnet på at du er fersk og ny. Men kommer du til en by som hele tiden forandrer seg, så er det i en viss forstand ingen som er eksperter. Alle må ut og se, undersøke og lære.

Derfor er det morsomt å gå på oppdagelsesferd i Berlin. Det hele er liksom åpent her.

Er det noe du ville saune hvis du flyttet herfra?

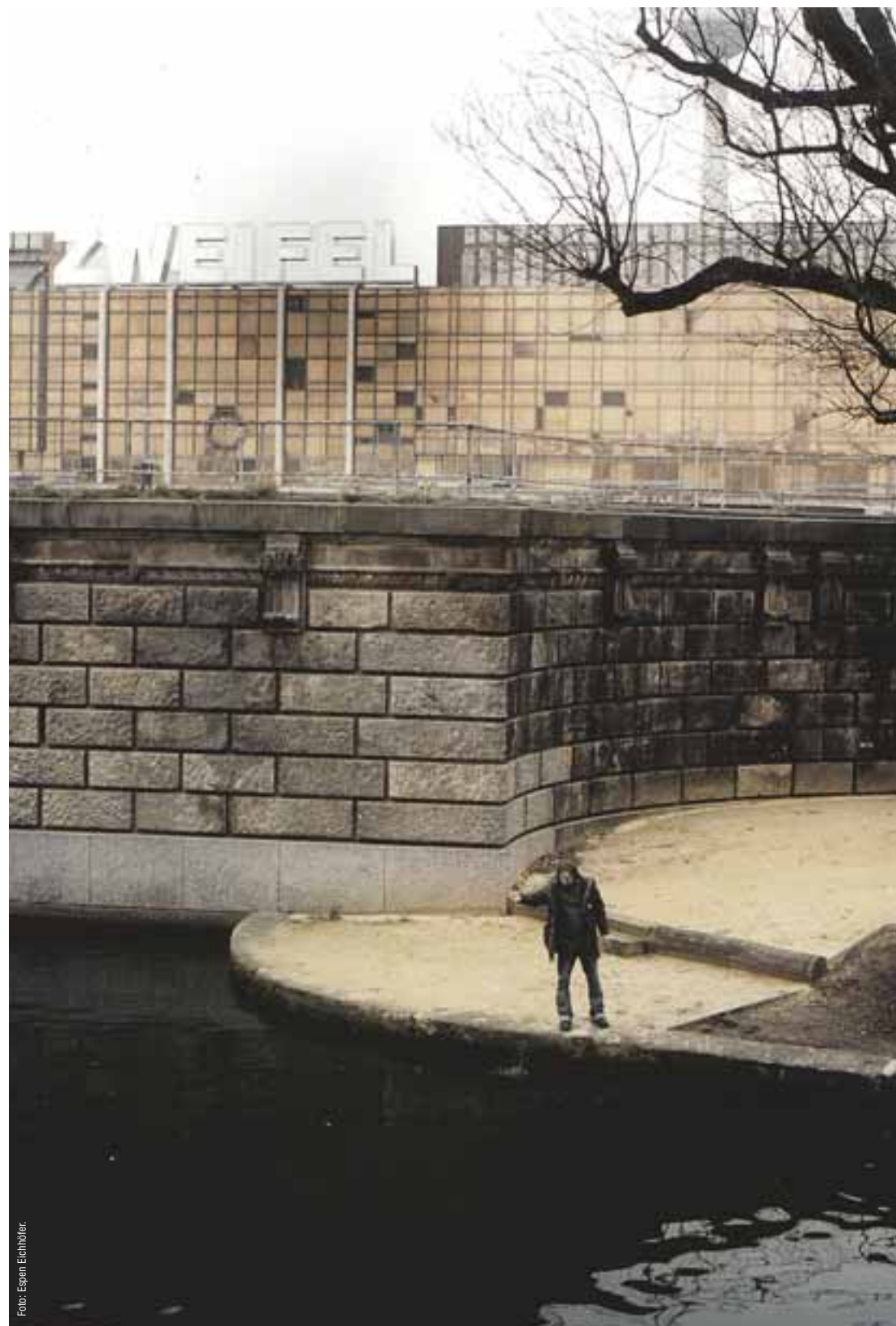
– Jeg ville savne nettopp det at man etter humør kan velge mellom forskjellige kulturer innenfor en kultur. Man kan gå på en konsert i Filharmonien og høre et fantastisk orkester. Eller man kan gå på Kit Kat Club klokken 7 om kvelden og se helt ville mennesker som danser halvnakne. Man kan gå på en bar og ta en cocktail eller drikke øl på Mysliwska i Schlesische Strasse. Det finnes en enorm rekke med tilbud. Fra det mest røpete, som vi sier på norsk, altså totalt alkoholisert og bad taste, trash, og til the finest of the finest. Alt finnes i den samme byen. Man kan lage en sånn collage av det man vil ha. Og bygge sitt eget liv.

– Berlin er så ekstremt liberal. I Oslo, for eksempel: Hvis det er moderne å gå med rullekrage, så går alle med rullekrage. Og hvis det plutselig er moderne med hip hop, da går alle med hip hop. Er det plutselig moderne å være trashy, da er alle trashy. Nordmennene er svært homogene. Her er det totalt liberalt. Jeg kan en dag gå i dress og en annen dag fullstendig punk eller hip hop. Det er morsomt å bare skifte. Alt etter humøret. Og ingen reagerer.

Berlin – byen med skiftende ansikt og stor mangfoldighet – har også blitt til en kunstnerisk inspirasjonskilde for Lars Ramberg. Her jobbet han med Palast der Republikk – DDR's tidligere regjeringsbygning – og toppet Berlins mest omdiskuterte byggverk med ordet: Zweifel (tvil).

Hva gjør du i Palast der Republikk?

– Jeg presenterer et kunstprosjekt knyttet til Palast der Republik. Som en symbolladda ruin etter murens fall. Kunstprosjektet har tittelen «Palast des Zweifels» og er et forsøk på å definere palasset som en slags «Denkmal» (minnesmerke). Altså at hele palasset skal bli et slags minnesmerke over seg selv. Ikke over kommunisttiden, de 40 år kommunisme, men over de 15 årene etter kommunismen, hvor man ikke har visst hva man skal gjøre med dette bygget. Noen vil rive det, noen vil beholde det, noen vil bygge det om og noen vil bygge en kopi av keiser Wilhelms Stadtschloss. Her er ulike meninger. Det er altså to retninger. Det er en politisk, dualistisk debatt, for og imot rivning, og for og imot slott. Det er en polarisert diskusjon. – Det som interesserer meg er at de to polene har kranglet, de har

På toppen av Palast der Republikk, DDRs tidligere regjeringsbygning med Lars Rambergs Zweifel – tvil.

brukt 15 år på å krangle – uten at noen har klart å få siste ordet. Det er som om man har brukt 15 år på en tenniskamp uten at noen har kunnet få en matchball.

– Palast des Zweifels er et forsøk på å skape et monument over denne uenigheten, uten å si at jeg holder med dem eller jeg holder med dem. Det er interessant at man ikke klarer å komme fram til konsensus. Så det er et verk som deltar i denne debatten, det stiller seg rett og slett i midten og sier «keep on playing tennis».

Intervjuet med Lars Ramberg ble gjort av Julian Bauer og Björn Kozempel, to studenter fra Nordeuropa-Institut som deltok i «Berlin med norske øyne».

Hele prosjektet skal etter planen avsluttes med en bokutgivelse. Boken skal være både en alternativ turistguide for nordmenn som vil oppleve Berlin på en annen måte, og en dokumentasjon av norsk livsstil i Berlin.

Bildene av intervjuobjektene ble tatt av fotografen Espen Eichhöfer, og noen av bildene med sitater kan man se på Norsk Teknisk Museum i tilknytning til utstillingen «Ikke bare laks og pølser».

En brobygger for kirke og kultur

Den evangeliske tyskspråklige kirke i Norge (kort: Den tyske menighet) representerer tysk protestantisk kirkeliv og kultur i Norge, og hjelper den som vil komme i kontakt med kirkelige institusjoner i Tyskland.

Har du noen gang vurdert å gå på en gudstjeneste i Tyskland? Trenger du en salme som tyskere og nordmenn har felles, for eksempel til et tysk-norsk bryllup? Er du kanskje interessert i kirkelige aktiviteter i Tyskland, eller i en praksisperiode i tysk kirke eller diakoni? Eller vil du ganske enkelt friske opp dine tysk kunnskaper i et åpent og hyggelig miljø? Hvis svaret på et av disse spørsmålene er «ja», kan det

være lurt å avlegge Den tyske menigheten et besøk.

En åpen og inkluderende menighet

Den tyske menighet, som ble grunnlagt i 1909, har for tiden ca. 650 medlemmer og har sitt hovedsentrum i Oslo. Den samler tyskere, nordmenn og andre nasjonaliteter med ganske forskjellige måter å være kristen på. Foruten regelmessige gudstjenester med påfølgende kirkekaffe, har menigheten tilbud til ulike målgrupper. Åpent og inkluderende skal det alltid være – og så langt det lar seg gjøre, økumenisk.

Også i andre større byer i Norge finnes det tyskspråklige grupper som er tilsluttet menigheten, og som gjerne er behjelpelige med informasjon og råd.

KONTAKT:

Evangelische Gemeinde deutscher Sprache in Norwegen.
Eilert Sundts gate 37, 0259 Oslo • Tlf. 22 44 16 43
E-post: gemeinde@deutsche-gemeinde.net
www.deutsche-gemeinde.net

– Ikke bare laks og pølser

Både Derrick og Wenche Myhre er på plass når den norsk-tyske utstillingen loser de besøkende gjennom historien og rydder opp i klisjeer.

– Utstillingen viser alt som Norge og Tyskland har hatt med hverandre å gjøre gjennom de siste 100 årene. Den forteller mange små historier fra alle slags temaer, forteller en blid prosjekt koordinatør Ingunn Tveide.

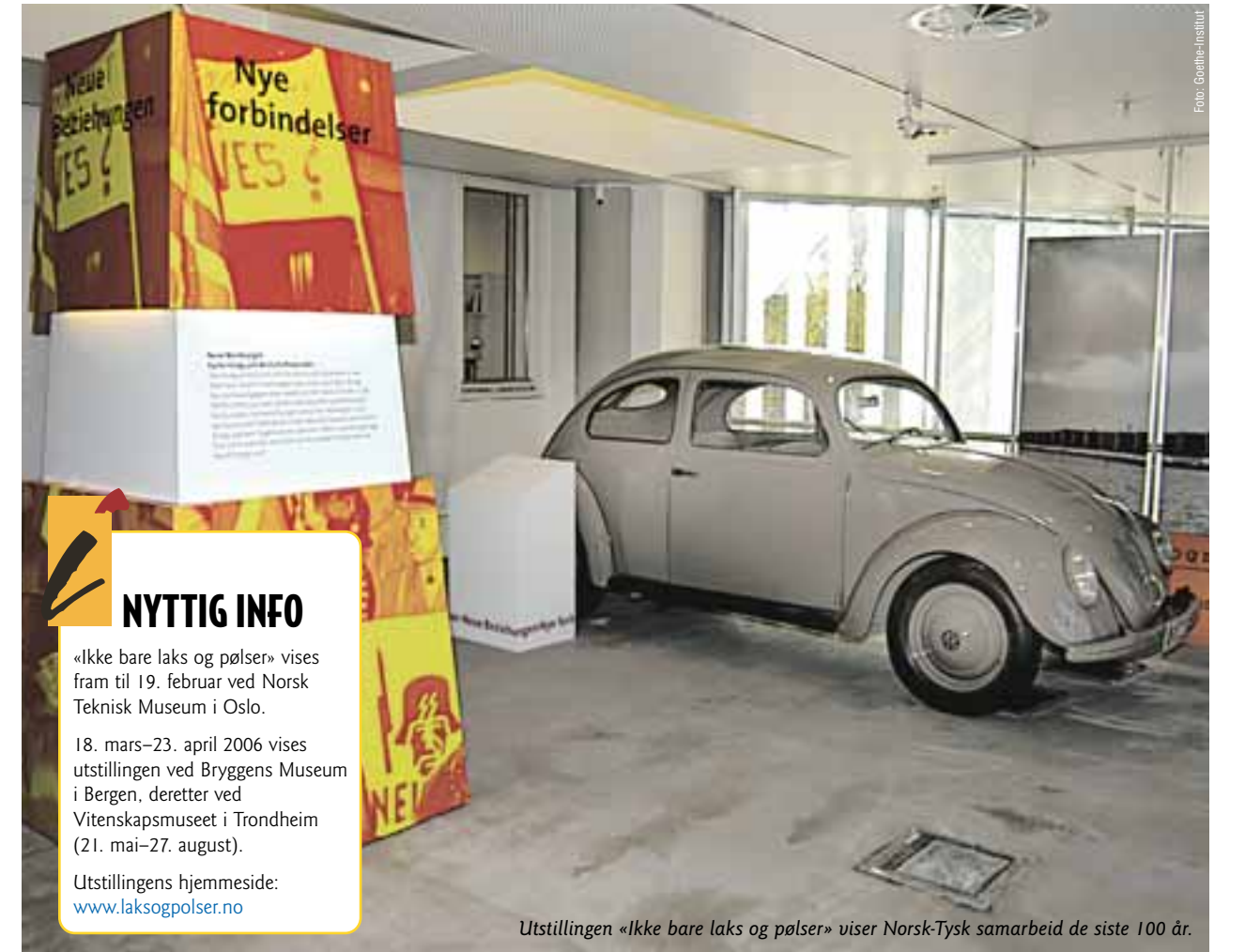
Utstillingens navn «Ikke bare laks og pølser» viser til de mange mer eller mindre velbegrunnede forestillingene vi har om hverandre. Noen tyskere er overbevist om at det må bo minst 50 millioner mennesker i Norge, mens nordmenn på sin side har forelsket seg i bildet av tyskeren med en bratwurst i den ene hånden og en ølseidel i den andre.

Utstillingen favner bredt, mye bredere enn klisjeene. Men den tyske bobilen er selvfølgelig på plass og for-

teller om tyskernes reisevaner – og at de faktisk legger igjen mer penger enn mange andre turistgrupper når de besøker Norge. Her kan du også se den første boblen som ble innført fra Tyskland. Tyskernes folkevogn ble trykket til mange norske bryst, mens skepsisen nok var litt større når det gjaldt psykoanalytiker Wilhelm Reichs energiskapende orgonskap som du også kan beundre på utstillingen. Og visste du at vår alles kjære Jon Blund fra Skomakergata, som i alle år fortalte oss om barnas rettigheter, i virkeligheten er fra det tidligere Øst-Tyskland og var ment for å lære opp barna i DDR til å bli gode sosialister?

– Vi vil gjerne gjøre folk nysgjerrige, slik at de får lyst til å lære mer, og vi vil gjøre dem bevisst på at Tyskland er et veldig viktig land for Norge, forteller prosjekt koordinatøren.

Utstillingen har gått foran med et godt eksempel og er et vaskeekte tysk-norsk samarbeid.

NYTTIG INFO

«Ikke bare laks og pølser» vises fram til 19. februar ved Norsk Teknisk Museum i Oslo.

18. mars–23. april 2006 vises utstillingen ved Bryggens Museum i Bergen, deretter ved Vitenskapsmuseet i Trondheim (21. mai–27. august).

Utstillingens hjemmeside:
www.laksogpølser.no

Utstillingen «Ikke bare laks og pølser» viser Norsk-Tysk samarbeid de siste 100 år.

Tysk kultur i Norge

Gewandhausorkesteret fra Leipzig, filmer, jazz, rock, nattklubb – vi opplevde tysk kulturliv på sitt beste under de tyske kulturdagene i 2005.

– Jeg har inntrykk av at nordmenn er veldig interesserte i kultur, forteller Angelika Ridder, tidligere leder for Goethe-Institut Oslo og de tyske kulturdagene, nå leder for Goethe-Institut Paris.

– De interesserer seg for alt fra litteratur til utstillinger og elektronisk musikk. Tyskland ville gjerne være med på 100-årsmarkeringen, og de tyske kulturdagene 2005 var bidraget fra utenriksdepartementet i Berlin. Goethe-Institut og den tyske ambassaden i Oslo organiserte kulturelle begivenheter over hele landet sammen med norske partnere.

– Vi ville sette fokus på de nære forbindelsene mellom Norge og Tyskland. Det er ikke mulig uten et godt samarbeid med norske kulturinstitusjoner, og det har vi fått til. Vi er veldig fornøyd med resultatet av kulturåret, forteller en engasjert Marcus Hicken, kulturattaché ved den tyske ambassaden.

Spesielt tysk film har vært i vinden i år, kan arrangørene fortelle. – Vi ser definitivt en voksende

interesse for tysk film i Norge. Filmer som «Mot veggen» og «Goodbye Lenin!» går på norske kinoer og trekker et stort publikum. Nå kommer komedien «Kebab Connection» også snart på kino, den slo veldig godt an på filmfestivalen i Tromsø, fortsetter Angelika Ridder.

Men det er ikke bare film som har blitt presentert i Norge i år. Høydepunktene har vært mange, fra gjestespill med ensemblet Sasha Waltz & Guests i september, statsbesøk av bundespresident Horst Köhler, avslutningskonserten på Ultima festivalen, hvor Ensemble Modern utfremførte verk av Helmut Lachenmann til den bilaterale vandreutstillingen på Norsk Teknisk Museum, som ble åpnet av daværende kansler Gerhard Schröder og Jens Stoltenberg. Utstillingen kan du få med deg i Oslo frem til februar, før den vandrer videre til Bergen og Trondheim og til slutt drar på turné i Tyskland.

Se også nettsiden www.kultur-d.no

Reserver Berlin!

hoteller . billetter . informasjon . tel. +49.30.250025

www.berlin-tourist-information.de

RHEINLAND-PFALZ

Middelalderstøtt og pittoreske landsbyer – vinveier og gotiske kirker: I Rheinland-Pfalz og Saarland finner du noen av de vakreste landskapene i hele Tyskland. Men delstaten kan også vise til en interessant periode, da det var tungindustrien som dominerte.

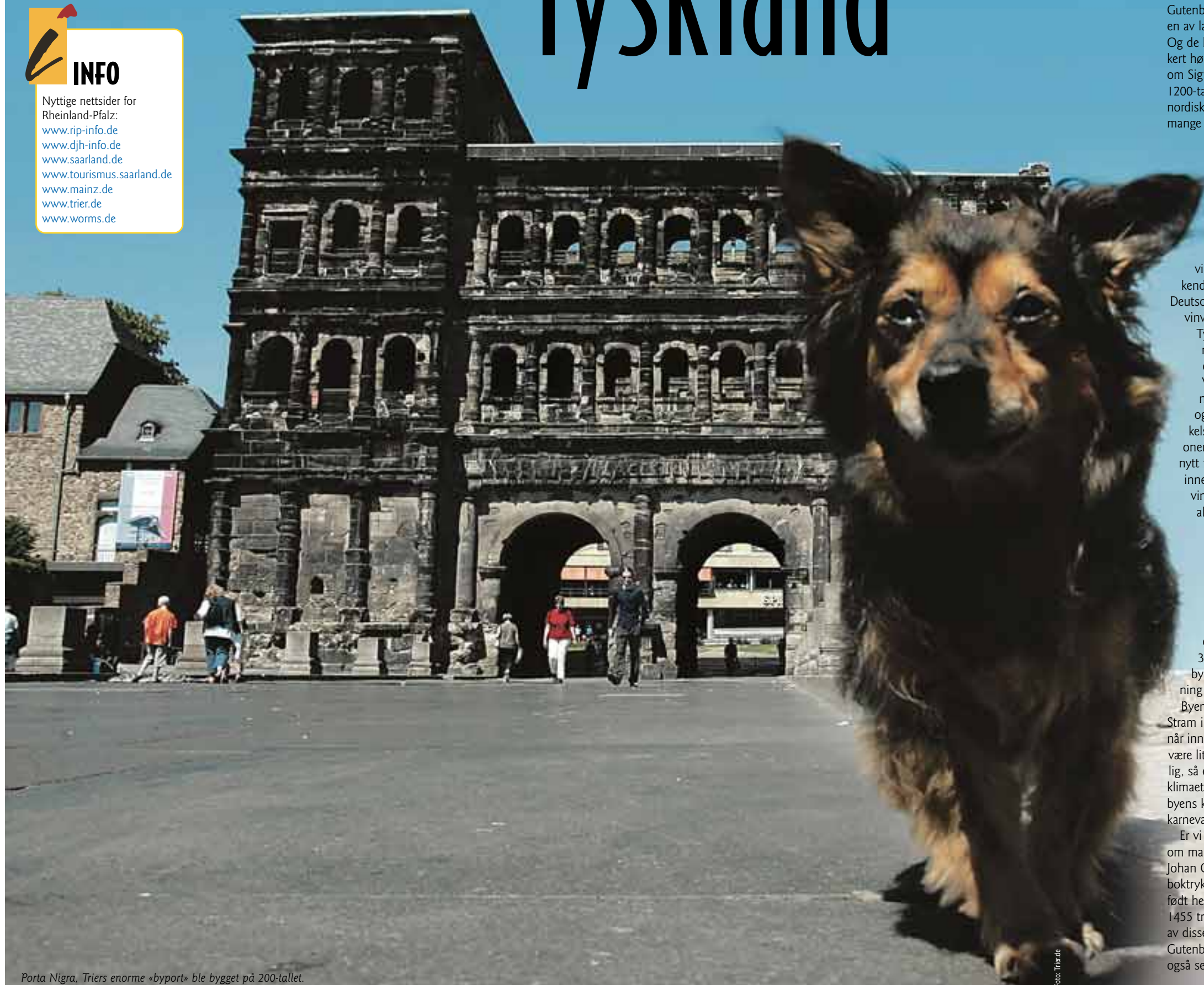
Rheinland-Pfalz og Saarland ligger i det sørvestre Tyskland, med grenser til Nordrhein-Westfalen, Hessen, Baden-Württemberg – samt Belgia, Frankrike og Luxemburg.

Det romantiske Tyskland

INFO

Nyttige nettsider for Rheinland-Pfalz:
www.rlp-info.de
www.djh-info.de
www.saarland.de
www.tourismus.saarland.de
www.mainz.de
www.trier.de
www.worms.de

Porta Nigra, Triers enorme «byport» ble bygget på 200-tallet.

Opprinnelig var dette området delt opp i tre forskjellige delstater, men etter den 2. verdenskrig var det en kabal som skulle gå opp: det tidligere selvstendige bayerske Pfalz ble slått sammen med det sørlige Rheinland. Saarland var franskstyrt fram til 1956, og ble da slått sammen med de to andre.

Setter man seg ned ved en av de stilleflytende elvene, gjerne ved Saar, og skuer ut over det vakre landskapet, skulle man ikke tro at denne regionen av Tyskland gjennom tidene har vært så urolig som den har. Beliggenheten har vært en av årsakene til det, for elvene var glimrende transportveier – for handelsfolk så vel som for hærmenn. Litt kynisk kan man si at vi har glede av fortidens uro, for i denne delstaten ligger det i dag den ene mektige borgen etter den andre – før lukkede forsvarsverk, nå er de fleste museer og åpne for deg og meg.

Det bor 4 millioner mennesker i denne delstaten. Det er mange grunner til at Rheinland-Pfalz er kjent ute i den store verden, noen av dem er som følgende: Rhinen og vinen, Gutenberg og kjemikonsernet BASF, en av landets største arbeidsplasser. Og de historisk interesserte har sikkert hørt sagnet om Niebelungen, om Sigfried drakedreper, et kvad fra 1200-tallet som hører til blant de nordisk-germanske mytene. Som i mange gamle kvad hører det en skatt til, og det sies at den fremdeles skal ligge på bunnen av Rhinen.

Rheinland-Pfalz og Saarland er et område du skal reise sakte i, og bare nyte. En kjøretur, en båtreise, god mat og god vin i et godt klima virker forlokkende på de fleste av oss. Deutsche Weinstrasse (Den tyske vinveien) regnes for å være

Tysklands eldste turistvei, men man skal også huske at store områder her, for eksempel Völklingen, inntil ganske nylig var et senter for gruver og tungindustri. Det er bemerkelsesverdig hvordan denne regionen næringsmessig har funnet nytt fotfeste i vår tid, blant annet innen ny teknologi. I tillegg til vinproduksjonen, som den jo alltid har hatt.

Mainz, en over 2000 år gammel by, er hovedstaden i delstaten. Det er en livlig by, med katedral, erkebiskopens palass, et gammelt universitet, museer og den vakre, gamle Altstadt. Mainz er også en universitetsby, med 30 000 studenter. En gammel by hvor en relativt ung befolkning setter en tone.

Byen ligger vakker til ved Rhinen. Stram i arkitektur, men det sies at når innbyggerne her er kjent for å være litt «løserer i snippen» enn vanlig, så er det på grunn av det milde klimaet. Sikkert er det iallfall at byens karneval bare blir overgått av karnevalet i Köln.

Er vi i Mainz kommer vi ikke utenom mannen som forandret verden, Johan Gutenberg, oppfinneren av boktrykkerkunsten – han ble nemlig født her. I årene mellom 1452 og 1455 trykket han ca. 200 bibler, et av disse eksemplarene kan du se i Gutenberg Museum. Der kan du også se en tro kopi av hans første

presse, den brukes daglig for demonstrasjon.

Likevel, Kaiserdom er kanskje byens største attraksjon. De eldste delene av domene er fra 1000-tallet, senere har det vært påbygninger i forskjellige stilarter, men den romanske er sterkt fremtredende – et mektig bygg.

Trier er en av Tysklands eldste byer, og ble, sies det, grunnlagt av den romerske keiser Augustus i år 16 før Kristus. Den hadde sin storhetstid som keiserby på 200- og 300-tallet. Og for en storhet det må ha vært! Også i dag kan vi nemlig se Porta Nigra, en enorm «byport» bygget på 200-tallet, og Tysklands eldste forsvarsverk, for det var jo nettopp det byporter og bymurer var til. Et imponerende byggverk, også i dag, 1800 år etter den ble bygget.

Trier har også romersk amfiteater, nå på Unescos verdensarvliste, og et marked som regnes for å være et av de mest attraktive i landet. Severdig er også de romerske badene Kaisertherme og Barbaratherme og det romerske amfiteateret som har plass til 20 000 tilskuere. I dag en moderne by, tidligere det romerske rikets nordligste hovedstad. Og så ble Karl Marx født her!

Worms, med sin kjempemessige romanske domkirke, en av de største romanske katedralene i hele Tyskland. Byggekunst på høyt nivå i dag, men den ble bygget på slutten av 1100-tallet...

Nåvel, det er bare delvis sant, for den har stadig blitt påbygget siden den tid, særlig i 1760 årene skjedde det store forandringer på katedralen. Worms kan også skilte med et av de eldste jødiske gravsteder i Europa, fra ca. 1100-tallet de også. En historisk og vakker by. Den kjente vinen Liebfraumilch kommer forresten herfra. Navnet har den fått fra Die Liebfrauenkirche som står midt i en vingård litt nord for byen. Men den vakre katedralen i Worms er katolsk – selv om to tredjedeler av byens befolkning er protestanter.

Og elvene! Saar, Kyll, Lahn og selvfølgelig Rhinen og Mosel. Fint å kjøre langs elvene, hyppige stopp, kanskje til og med en arrangert båt-tur for å få kunnskap i tillegg til skjønnhetsopplevelsen. Et fint område å kjøre i, for synes du det er flottere på den andre siden av elven kan du bare krysse elven med en av de mange fergene. Vinelskere stopper ved Vinotheket i Bernkastel-Kues. Smaksprøver, vinkultur på høyt plan, det er verdt å ta med seg.

Elven Mosel er en 550 km lang sideelv til Rhinen og flyter gjennom et sjarmerende, romantisk landskap omkranset av gamle slott og borger. Akkurat slik vi vil at Tyskland skal være.

Man kan ikke snakke om Rheinland-Pfalz uten å snakke om Den tyske vinveien. Den kan ha forskjellige variasjoner, men starter man i Bockenheim og avslutter i Schweigen får du med deg et av de vakreste områdene i hele landet. Ikke bare vakker, forresten, men også et kulturelt interessant område. Har du anledning til å velge, er september den riktige tiden for denne turen, for da begynner vinfestene. En av dem arrangeres i Bad Dürkheim og kalles for Wurstmärkt. Men for å si det slik: Den har ikke så mye med pølser å gjøre...

RHEINLAND PFALZ

1. Gemyttelig uteliv.
 2. En tur med hest og vogn er en hyggelig opplevelse for hele familien.
 3. Med damp på tyske elver. Tradisjon holdes i hevd.
 4. Utfordrende, men ikke farlig. Moro for hele familien.

Padleturer på innsjøer, elver og kanaler gjennom rolig, grønt landskap. Flott familieferie.

AKTIVITETSFERIE I TYSKLAND

- Sykkelture:**
www.germany-tourism.de/biking
www.adfc.de
www.weserradweg.de
- Vannsport:**
www.wasserland-niedersachsen.de
www.deutsches-kuesteland.de
- Ridning:**
 Deutsche Reiterliche Vereinigung:
www.pferdaktuell.de
- Gårdsferie:**
www.landtourismus.de
www.wanderverband.de

Aktiv tysklandsferie

Ferie i Tyskland er mer enn storby, kultur, bilferie og shopping: Landet har, fra nord til sør, øst til vest, glimrende muligheter for aktiv ferie og friluftsliv. For deg alene, eller for hele familien.

Ta sykkelferie, for eksempel: Tyskland har mer enn 40 000 km med sykkelveier. De fører deg til imponerende middelalderbyer og gjennom vakker natur. Særlig populære er sykkelveiene som følger elvene i vindistriktene. Du kan bli med på arrangerte turer som inkluderer sykkel, bagasjetransport og overnatting – eller du kan arrangere din egen sykkelkultur. Det tyske sykkelforbundet ADFC og DZT har et prosjekt de har kalt «Discover Germany by Bike» og har i den forbindelse laget en oversikt med 52 turforslag. Her finner du for eksempel veiledning til sykkelturen «Weser

Radweg», fra Cuxhaven ved Nordsjøen til Hann.Münden ved elven Weser – 500 km lang. Sykkel i by passer også godt i Tyskland og det er ikke noe problem å ta med sykkel på U-Bahn eller S-Bahn. Ønsker du en fottur har du mange muligheter. Tyskerne vandrer, det er ikke for mye å si at nettopp fotturer er en nasjonalsport i Tyskland. Den tyske turistforening har et rutennett over hele landet og har mer enn 600 000 medlemmer. Visste du forresten at 24 % av Tyskland har status som naturpark? Merkede ruter går gjennom skog, kulturlandskap og i høyfjellet. Den tyske turistforening, DWV, har detaljert oversikt over 78 forskjellige ruter i alle deler av landet. Her

finner du forslag til dagstapper, severdigheter, høydeprofiler og nyttige adresser. Du skal sør, til Alpene, for å finne de store utfordringene, men også i Erzgebirge, Thüringer Wald, Harzfellene, for ikke å snakke om Schwarzwald, er flotte fotturoråder. Padleturer på innsjøer, elver og kanaler gjennom rolig, grønt landskap. Dette er en ferieform som er særlig godt egnet for familier, for her er ikke utfordringene særlig krevende – bare hyggelige. På innsjøene i Tyskland er det også fint å seile, for landskapet rundt er ofte såpass flatt at man ikke får kastevidene ovenfra, som er så vanlig når man seiler på norske innsjøer. Og det er aktiv muligheter for aktiv vannsport også ved Østersjøen og Nordsjøen, selvfølgelig. Det er verdt å merke seg at det er lett å leie seilbåt på de større innsjøene, også seiljoller som passer for de helt unge seilere. Seilbrett kan du enten ta med hjemmefra eller leie.

Fint, fast fjell – klating på forskjellige nivåer som passer for alle aldre.

3 på gaten

Lorentz Hermansen:
 – Unge mennesker trenger å reise ut og lære å være mer tolerante og å oppleve ting selv, sier Lorentz Hermansen, som har jobbet som lærer i Oslo i mange år. Siden 1980 har han arrangert turer til Berlin for elevene sine. I små grupper lærer de å orientere seg i storbyen, og de kommer i personlig kontakt med mange av de som bor der.
 – Som by spenner Berlin over det meste. Så inntrykket fra våre elever er samstemt: Aldri et kjedelig øyeblikk i den byen!

Astrid og Harald Brauten fra Grong, Nord-Trøndelag:
 – Vi var i Tyskland i sommer, reiste langs Rhinen og Mosel og ble positivt overrasket over Tysklands vakre og kulinarisk interessante vinområder.
 – Vi hadde et fantastisk vær i to uker, det hjalp jo godt, men viktigere var det at alle menneskene vi traff var så hyggelige. Vår Tysklandsferie ble en perfekt balanse mellom aktiv ferie og byferie. Vi besøkte koselige byer som Koblenz og Bonn, syklet langs Rhinen og slappet av på hyggelige overnattingssteder. Og så drakk vi mye god vin!

Henry Luzinde og Åse Marie Hunskaar:
 De var i Berlin og Potsdam i november 2005. De koste seg med glühwein og currywurst under Brandenburger Tor. Begge ble veldig interessert i Berlins historie, ikke minst den rundt Checkpoint Charlie.
 Henri synes spesielt at den moderne arkitekturen rundt Potsdamer Platz var fascinerende, – bygninger av glass og stål preger nå denne plassen som tidligere delte Berlin i vest og øst.

Spennende Gehry-arkitektur i Düsseldorf. Foto: H.P. Heinrichs

Nordrhein-Westfalen er også et yndet reisemål vinterstid.

NORDRHEIN-WESTFALEN – Landbruk og industri

Dette er et område med gammel kulturarv. Flere av byene i delstaten, som Bonn, Aachen og Köln, har sine historiske røtter helt tilbake fra romertiden.

Nordrhein-Westfalen har 18 millioner innbyggere, og er Tysklands mest folkerike. Delstaten dekker over et vidt område når det gjelder både landskap og virksomhet. Her er det store landbruksområder: I Teutoburger Wald og Nord-Eifel er det glimrende forhold for fotturer og friluftsliv og Sauerland har ideelle forhold for vannsport og sportsfiske. Har du lyst på en skitur vinterstid er det mulighet for det også.
 Dette står som en sterk kontrast til andre områder i delstaten hvor man i flere hundre år har drevet med gruvedrift og tungindustri, blant annet i Ruhr-distriktet. Men ny tid gir nye muligheter. Det som vi for noen år siden, ganske så riktig, oppfattet som lønnsomt, men forurensende industri, er nå for en stor del nedlagt. Men virksomheten har etterlatt seg mange historiske monumenter og mange av de gamle fabrikkbygningene fungerer i dag som kreative sentre for kunst og kultur. Miljøminus er blitt miljøpluss.
 Düsseldorf er hovedstad i delstaten og er på mange måter et slags utstillingsvindu for det moderne Tyskland. Byen er mindre preget av gamle kirkebygg enn andre byer i delstaten, her er det moderne skyskraper og dristig arkitektur som dominerer. Mange internasjonale selskaper har da også sitt hovedkvarter her, man regner for eksempel med at byens japanske koloni er den største i Europa.
 Byplanleggerne i Düsseldorf har gjort en fin jobb, for i sentrum kan du spasere omkring i flere timer uten å måtte krysse en eneste trafikkert gate. Düsseldorf har et anerkjent universitet og flotte museer, hvorav Kunstsammlung Nordrhein-Westfalens samling av Paul Klees verker er blant de mest kjente. Det er en by som også har tiltrekningskraft på unge mennesker, ikke minst fordi Düsseldorf regnes som Tysklands motehovedstad. Særlig interessant for oss nordmenn er det at Museum Kunst Palats har en fin samling med bilder av den norske maleren I. C. Dahl.

Tvillingtårnene i den berømte katedralen kan sees på lang avstand og levner ingen tvil: du er kommet til Köln. Men katedralen er ikke det eneste guds-hus, byen har over 150 kirker.
 Köln ble grunnlagt av romerne i året 33 f. Kr. og fikk bystatus under keiser Claudius i år 40. e. Kr. Romerne har i det hele tatt hatt en stor innflytelse både i denne byen og i dette området, og en av de store attraksjonene her er da også det moderne Römisch-Germanisches Museum midt i byen.
 Köln er i dag en moderne storby, internasjonalt kjent for sine messer og sitt karneval. Byen ble sterkt ødelagt under 2. verdenskrig. Selv om

en del av gjenoppbyggingen ikke holdt den strengeste arkitektoniske standard er Köln en trivelig by med en heftig puls.
 Köln og Rhinen. Spaserturer langs elvebredden er en fin måte å oppleve byen på – båter på vei til og fra med viktig last, passasjerbåter, fritidsbåter: elven er en del av byen. Om dagen er det fint å sette seg ned på Fischmarkt, kanskje med et glass av det lokale ølet kölsch. Må ikke forveksles med det berømte Eau de Cologne, Kölnisch Wasser som er vellukt til kroppen. Om kvelden er den flombelyste katedralen et fantastisk syn.
 La oss her også slå et slag for Münsterland. Det er navnet på et område nord for Münster, er typisk landsbruksområde. Landskapet er flatt og fint, så her anbefales det å leie seg en sykkel. Kuer, hester – masse hester – borger, slott og vollgraver. Ja, i dette området er det faktisk over 100 slott. Mange av dem er private, men heldigvis er også en del åpne for publikum. Det lokale turistkontoret vil supplere deg med brosjyren Schlösserträume som gir deg en fullstendig oversikt. En dag, eller to, på landet bør du kunne deg når du først er i Nordrhein-Westfalen.
 Fullt så flatt er det ikke i Sauerland, sør og øst for kullfeltene i Ruhr. Et bølgende landskap, elver med mye og fin fisk, sykkelstier overalt, små idylliske landsbyer og topper opp til «svimlende» 800 meter. Alt litt i miniatyr, på en måte. Kahler

Asten og Winterberg er populære også om vinteren, men om sommeren er nok Bad Berleburg et av de vakreste stedene du kan besøke i denne regionen.
 Den lille byen Brühl er på UNESCOs verdensarvliste. Det gamle slottet Schloss Augustusburg er bygget i senbarokk og rokokko og er et sted du bør besøke, det er også slottet Falkenlust, men er du på familietur er det Phantasialand, en av Tysklands største fornøyelsesparker som er den virkelige attraksjonen. Et eldorado for barn – og voksne – vi får bare innømme det.

NYTTIG INFO

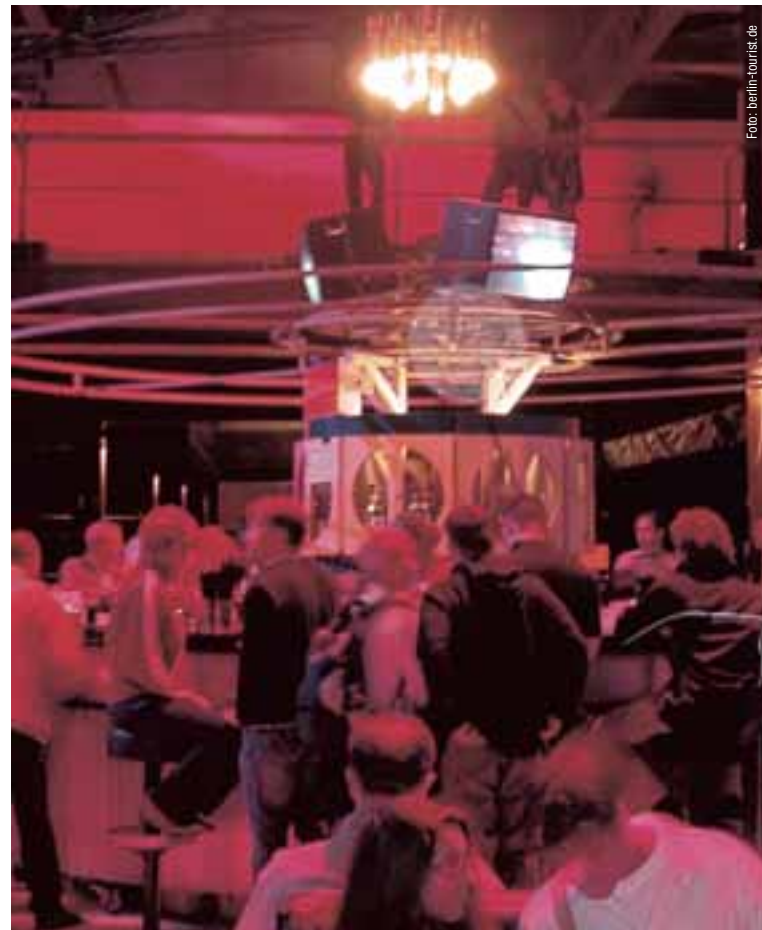
Fra 27. mars begynner Norwegian ny rute fra Oslo til Düsseldorf.
www.norwegian.no

Se nettsidene
www.muenster.de
www.kleve.de
www.xanten.de
www.dortmund.de

www.essen.de
www.duisburg.de
www.wuppental.de
www.duesseldorf.de
www.aachen.de
www.koelntourismus.de
www.tyskland-info.com
www.sauerland-touristik.de
www.bruehl.de
www24.germanwings.com

Tyskland er et land med store muligheter for hesteinteresserte. Her kan du delta på avanserte dressurkurs, du kan dra fra landsby til landsby med hest og vogn – eller kanskje en rask galopp over nyslåtte åkrer? Alle fotos: TM Niedersachsen.

Berlin er en stor by, 890 kvadratkilometer, ni ganger større enn Paris. En by midt i Europa, mellom Moskva og Madrid, med korte flyturer fra London, Paris, Brussel, Wien – og Oslo.

LENGST TIL VENSTRE: Hektisk uteliv i Berlin – noe for enhver smak.

VENSTRE: Hyggelig uterestaurant ved en av sideelvene til Spree.

BERLIN

– eventyr uten slutt

Berlin har i mange år vært som en stor byggeplass. Det er gjort mye for å slette krigens skjemmende arr og sporene etter mange års deling, slik at den gamle europeiske metropolen igjen skal bli kunne bli Europas viktigste by.

Det begynner å hjelpe. Opplevelser på alle plan, for alle aldre. Det viser også statistikken. Byen har: 3 operer, 150 teatre, 175 museer og samlinger, 300 kunstgallerier, 250 bibliotek åpne for publikum, og 130 kinoer. Som gjest har du hver dag mer enn 1500 kulturelle tilbud å velge mellom. Overveldende.

Blanding av mennesker med for-

skjellig kulturell bakgrunn har lagt et enestående grunnlag for kreativitet. Derfor spenner kulturbegrepet vidt i Berlin. Fra det etablerte, som når Sir Simon Rattle hever taktstokken som sjefdirigert for Deutsches Sinfonie Orchester, til en Brechtforestilling i et lite friteater, eller en kaféåpning med en gruppe unge musikere som spiller eksperimentell jazz. Byens kulturelle liv inspirerer, dine egne grenser utvides. Ja, her har vi mye å hente også i forhold til vår egen kultur.

– Berlin er verdens lisen-hovedstad, uttalte nylig en kjent norsk teatermann.

Shopping og mat

Berlin er også en shoppingby. De mest eksklusive forretningene ligger langs Kurfürstendamm, i Charlottenburg/Wilmersdorf, sammen med de store varehusene. Galeries Lafayette i Friedrichstrasse er stort og flott, mens mote- og interiørbutikker ligger rundt Neue/Alte Schönhauser Strasse og Rosenthalerstrasse – og i Weinbergsweg/Kastanienallee. Designvarehuset Stilwerk ligger ved Kantstrasse, ikke så langt fra Zoo – enormt, på hele 20 000 kvadratmeter. Berlinomat i Friedrichshain – ung og trendy design. Og rundt

Potsdamer Platz – moderne stål og betong, store utstillingsvinduer og en 180 meter lang handlegate under glasstak.

KaDeWe, et av Europas største varehus, ligger ved Wittenbergplatz. 380 000 forskjellige artikler – etasje på etasje med ting du trenger, ikke trenger – eller har lyst på. Likevel er det matvareavdelingen i 6. etasje som er hovedattraksjonen. 7 000 kvadratmeter med all verdens delikatesser – ostediskene med 1300 forskjellige oster, bakeren kan skilte med 400 sorter brød og vintsalgene med mer enn 2400 forskjellige vinmerker. Skal det være en papag-

øyefisk fra Seychellene eller en biff fra Argentina? Kjøp for å ta med deg hjem, eller nyt på stedet, for her er det flust med små restauranter og champagnebarer. Og for de spesielt interesserte: Kiloprisen for iransk kaviar er for tiden 17 800 kroner...

Scene Berlin

Mitte, Prenzlauer Berg og Friedrichshain, Kreuzberg og Schöneberg, Tiergarten og Charlottenburg, Variasjon – fornyelse, hver enkelt bydel i Berlin har sin stil, eller sin egen stilblending. Ta Hackesche Höfe for eksempel. Bygget for hundre år

siden i Jugendstil, restaurert i midten av 1990-årene; et eget sentrum med butikker, gallerier, teatre, kabareter, kafeer, og

kinoer. Inn et smug og opp en trapp, se der er et galleri. Storbysafari, like spennende som i jungelen.

Og Kreuzberg! Forandringer hele tiden. Den restauranten, den butikken, den parken – den var da ikke der i går? For å sette det litt på spissen. Nettopp dette uforutsigbare, den raske pulsen, gjør Berlin til en av

Europas mest spennende byer akkurat nå.

Synes du det blir for voldsomt, kan du pusse skoene dine og entre Hotell Adlon, et legendarisk hotell på Unter der Linden. Dyrt og lekert, men du behøver ikke bo der, for der kan ettermiddagskaffen nyttes av alle. I år åpner også et nytt luksushotell, Grand Hotel de Rome, i det tidligere Forum Fridericianum. I Berlin, altså, ikke i Roma.

Potsdamer Platz, byens nye handels- og fornøyelsessenter. Nå åpner også den historiske Octagon, bygget opprinnelig på 1700-tallet – et åttekantet parkanlegg omgitt av, nettopp, topp moderne arkitektur.

På Museumsøya skjer det også spennende ting: Bode Museum, med blant annet sin berømte samling av bysantinsk kunst, gjenåpnes i 2006. Old National Gallery er nylig restaurert, nye arkader bygges for å binde bygningene sammen i en arkeologisk promenade. Fin kunst, folkelig kunst, eksperimentell kunst – Berlin er en kunstby.

Byen er også en grønn by. Her kan du være på landet i byen. Padle i kano, ro i båt, sykle, spasere og jogge i skogen. Eller slappe av under mektige trekroener i landlige Tiergarten. Byen har også 200 km med elver og kanaler – Tysklands Venezia.

Berlin er en by som har noe for alle. 90 millioner årlige besøkende kan ikke ta feil!

TYSKLAND

– ideenes land

Tyskland er ideenes land. Visste du at det årlig registre flere patenter i Tyskland enn i Frankrike og Storbritannia tilsammen? Tyskland er også det landet som har flest registrerte patenter i verden – i forhold til antall innbyggere.

Du kjenner sikkert til mange tyske merkevarer og produkter. Som for eksempel:

Designmøblene VITRA og UMS. Klærne JOOP!, JIL SANDER, ESPERIT, BOSS. Bilmerkene AUDI, MERCEDES, BMW, PORSCHE og VOLKSWAGEN. Skomerket LLOYD MP3. IP Telefoni. INGO MAURER – lyskunst og lysdesign. MONT BLANC penner. NIVEA hudkrem. Verdens største fyllstasjon for hydrogenbiler ligger i Berlin.

Norsk Hydro bidrar med teknologisk kompetanse. Verdens største pizzabakeri ligger – nei, ikke i Italia som mange ville gjettede, men i Berlin! Har du hørt om Wiesmann GT før? En håndbygget bil som produseres i et lite antall årlig. Se www.wiesmann.de, en nettside for bilentusiaster! Innovasjon, nye produkter, nye ideer – du finner det på nettsiden www.land-der-ideen.de

Håndbygd mesterverk.

NORSK-TYSK SELSKAP

Norge og Tyskland har en lang og tett historie sammen. Fra før Hansatiden har det vært sterke kulturelle, vitenskapelige og menneskelige bånd mellom de to land. Tyske bergingeniørers innsats i norsk gruvedrift fra tidlig på 1700-tallet bidro til industrialiseringen og moderniseringen av Norge. I moderne tid har mye norsk ungdom fått sin utdanning ved tyske universiteter og høyskoler, og mange norske kunstnere har hentet sin inspirasjon der. Det er nok å nevne navn som Edvard Grieg, Edvard Munch, Johan Christian Dahl, Henrik Ibsen og Knut Hamsun.

Krigen ødela mye av dette, men like etter 2. verdenskrig tok den tysk-jødiske humanisten og forfatteren dr. Max Tau initiativ til en norsk-tysk forening som skulle føre hans forskningstanke videre, og øke forståelsen mellom Norge og Tyskland – politisk, kulturelt og menneskelig.

Det nåværende Norsk-Tysk Selskap, som har sin base Oslo, og som teller omkring 500 medlemmer, arbeider videre for å fremme dette arbeidet både når det gjelder dagens og fremtidens generasjoner. Det skjer gjennom personlig kontakt i fora der

avgjørelser fattes, og gjennom regelmessige medlemsmøter. Disse møtene har et vidt spekter av emner, fra foredrag om politikk, historie og kultur, til operetteaftener. Dessuten arrangeres besøk i teater eller på konserter og reiser til Tyskland. Norsk-Tysk Selskap har fem æresmedlemmer: Gerd Høst-Heyerdahl, Lothar Späth, Kåre Willoch, Helmut Wegner og Fredrik Bull-Hansen.

Du finner innmeldingsblankett og annen informasjon om Norsk-Tysk Selskap på www.norsk-tysk-selskap.com

Aksjon Soningstegn Fredstjeneste

Aksjon Soningstegn Fredstjeneste (ASF) ble stiftet av tyskere som tok avstand fra nazistenes gjerninger under andre verdenskrig, og som synes at de gjorde for lite selv for å forhindre det som skjedde.

ASF driver ungdomsutveksling mellom Tyskland og Nederland, Belgia, Israel, Frankrike, USA, Russland, Storbritannia, Polen, Hviterussland, Tsjekkia, Ukraina og Norge.

I Norge arbeider AFSs frivillige på folkehøgskolene Lundheim i Rogaland og Soltun i Troms, på Hjemmet for døve i Telemark og Oslo, på institusjonen Granly i Oppland, på et psykiatrisk sykehjem i Finnmark, i Kirkens Bymisjon i Tromsø, samt i den jødiske menigheten i Oslo.

De frivillige får dekket reise, forsikring, kost og losji og får 1500 kroner i måneden i lommepenger.

SØKNADSRIST
for ungdom som ønsker å jobbe ett år i Tyskland, er 6. mars 2006. Mer om ASF på Internett: www.asf-ev.de

Innovativ og miljøvennlig transport i Berlins sentrum. Foto: Berlin Tourist.

OPPLEV BYEN:

Tilbudet er uendelig, her er noen tips:

MAT OG DRIKKE:

Café im Literaturhaus, i Fasanstrasse 148, sidage til Kurfürstendamm. Vinterhage og hyggelig stemning, av og til med foredrag om litteratur. Bokhandel i underetasjen. Frokost og en god bok er en fin kombinasjon her. Rimelig. www.net4.com/berlin/Literaturhaus/

Lutter & Wegner har flere vintusalg, restauranter og vinstuer, gjerne i kombinasjon. Den ved konserthuset er meget trivelig. Zarah Leander i øret, god vin i glasset og utmerket mat på tallerkenen. www.lutter-wegner-gendamenmarkt.de/ Markthalle, Pückerstrasse 34 i Kreuzberg, Start.

utpreget tysk, med eikepanel og god stemning. Nattklubb i kjelleren – et godt utgangspunkt for en kveld i bydelen Kreuzberg.

OPPLEVELSER:

Sykkelturer: Görlitzer Bahnhof (U1, U15) i Kreuzberg er et fint utgangspunkt for sykkelture i distriktet og langs elven Spree, for å se blant annet verdens største utendørsgalleri, East Side Gallery. Her har kunstnere fra hele verden dekorert hver sin del over temaet gjennføring og frihet. En sykkel og et godt kart er alt som kreves: Arrangerte turer, www.berlinexpedition.de Sykkelutleie i Kreuzberg, Pedalpower i Grossbeerenstrasse 53, www.pedalpower.de Rosinenbomber. Se Berlin fra luften i en gammel DC3 som ble bruk under luftbroen til Vest-Berlin.

Også turer med varmluftsballong og sjøfløy. www.air-service-berlin.de

FOR BARN:

Jolos Kinderwelt i Kreuzberg, Am Tempelhofer Berg 7d, er en stor hall med klatremuligheter, sklier, trampoliner, elektriske scootere, alt som barn synes er morsomt. Kyndige veiledere. Deutsches Technikmuseum Berlin, Trebbinerstrasse 9, med masse ting som barna kan trykke på og se konsekvensen av, rare speil etc. AquaDom & Sealife i, Spandauer Strasse 3, med verdens største frittsvømmende akvarium. Du kan ta en heis midt igjennom det. Og Berlins flotte Zoo i Tiergarten, selvfølgelig.

Sykel- og fotturer

den langsomme reisen...

Bodensjøen, Moseldalen og langs Donau

Bli med oss og oppdag andre land fra et sykkelsete eller vandrer på fredelige stier i vakker natur. Opplevelser og sanseintrykk, frisk luft og den deilige følelsen av å bruke kroppen, det er hva vi kan love deg på en sykkel- eller fottur.

Vi har både gruppeturer og individuelle turer, og det er bagasjetransport og hotellovernattinger på alle turene. Se detaljer på våre nettsider.

MERLOT REISER
Tlf. 22 40 47 47
www.merlot.no

Bussferie i Tyskland 2006

Dresden – kulturperle med 800 års jubileum
Opplev byfestuken med masse liv og rare - 8 dagers reise - avgang 14/7 - pris fra kr. 7.940,-

Moseldalen - en romantisk del av Tyskland
Vi har valgt oss perlen Cochem... - 8 dagers tur - avgang 18/7 og 19/8 - pris fra kr. 7.890,-

Tyske Perler - tysk sjarme, historie og kultur
Hildesheim, Hameln, Sangerhausen og Goslar - 7 dagers tur - 6/8 og 10/9 - pris fra kr. 6.990,-

Elvbatcruise - en romantisk reise på Rhinen
Vi seiler fra Koblenz til Strasbourg - 9 dagers tur - avgang 14/7 - pris fra kr. 11.200,-

Rhindalen - en virkelig klassiker
Rüdesheim, frodige vinmarker og god stemming! - 8 dager - 6/8 og 10/9 - pris fra kr. 7.490,-

Berlin & Praha - en populær gjenganger
9 dagers tur - avgang 22/4, 24/6, 15/7, 26/8 og 7/10 - Pris fra kr. 7690,-

Tlf. 24 10 12 90 - www.peergynt.com

Peer Gynt Tours
Skippergaten 31, 0154 Oslo

Kiel er verdenskjent som seilportby.

Rådhuset i Kiel.

Kiel – havet når byens hjerte

Vi danner oss bilder, låser fast inntrykk. Ta Kiel, for eksempel, for nordmenn blir den enten en handelsby, for det skal handles før fergen går tilbake til Oslo – eller en transittby, for herfra er vi på vei til...

Begge disse inntrykkene er både riktige og viktige, men Kiel har også

mange andre kvaliteter, uoppdaget for de fleste av oss.

Kiel ligger innerst i Kieler Förde, fjorden, ikke langt fra Nord-Ostsee-Kanal, Kielerkanalen, et blått bånd mellom Østersjøen og Nordsjøen. Gjennom denne kanalen er det stor trafikk med båter av alle slag, for alternativet er å seile den lange kystveien rundt Nord-Jylland.

En travel havneby, «havet når byens hjerte», heter det, og hoved-

stad for delstaten Schleswig-Holstein.

Den er også en kulturby: Med Kiel som «hovedscene» arrangeres det i delstaten en av Europas største musikkfestivaler, Schleswig-Holstein-festivalen, startet på initiativ av Leonard Bernstein.

Byen har en meget anerkjent opera og en stor kunsthall med spennende utstillinger. Og en aktivtetsby: Om sommeren kan du nyte

badestrendene ved Kiel-Schilksee og overvære den verdensberømte seil-sportsuken.

Havnen skaper liv. En tur langs strandpromenaden, Schwedenkai, viser det. Store lastebåter, ferge fra Skandinavia, små motorbåter, og seilbåter – alltid. På denne turen kan du også besøke byens enorme rådhus og Nikolaikirche, gjenoppbygd etter krigen.

Turstier er godt merket, sykkelter-

renget er lett, det er ikke langt opp til den vakre Waldesruhokogen, og det er kort vei til den grønne oasen Schleswig-Holsteinisches Freilichtmuseum, der du kan studere gammel, tysk byggeskikk.

Så visste du det ikke før så vet du det nå: Kiel er en by for god handel, men det er også en interessant og spennende by. Hele året.

Les mer om Kiel på nettsidene www.kiel.de og www.kiel-tourist.de

HAMBURG – en by å bli glad i

Mange nordmenn har et spesielt forhold til Hamburg, det har på mange måter vært «vår» tyske storby.

Tusenvis av norske sjøfolk har i tidens løp gått i land i Hamburgs havn, en av de største i Europa. Andre har besøkt Hamburg som første stoppested på sin vei nedover Europa, etter å ha kommet med fergen Oslo-Kiel.

Hamburg er en by med et litt forskjellig rykte: En handelsby, litt eksklusiv. Men også det helt motsatte, litt skremmende for mange, for hvem har ikke hørt om Reeperbahn?

Fortid og nåtid. Hamburg er en by i rivende utvikling, Reeperbahn er blitt mer stueren og er nå et fornøylesesstrøk med rom for alle. Havneområdene er oppgradert, bydelene som før lå i skyggen, er nå blitt særdeles attraktive.

Skal du lære byen å kjenne skal du starte et sted, og brygger ved innsjøen Binnenalster er et godt

sted. Båt bringer deg rolig over innsjøene Binnenalster og Aussenalster og inn i et sinnrikt kanalsystem. Overraskelse: Hamburg har flere kanaler og flere broer enn Venezia. Milevis med smalt vann, midt i byen.

Rundtur med sightseeingbåt er en fin opplevelse, men med en rutebåt kan du gå av og på som du vil.

Bydelene med forskjellig kvalitet, Uhlenhorst, Winterhude, Eppendorf, Harvestehude og Rotherbaum. Vakre hus, hengepil ved strandkanten. Den vakre delen av byen.

Så tilbake til sentrum.

Vindusshopping i merkevarebutikkene, dyrt og deilig, en duft av den fine verden. Slik en storby ofte blir. Og Hamburg

er en stor by, en storby, med over 1,7 millioner innbyggere.

Se eller kjøp, eller gjør begge deler. Andre strøk gir andre muligheter. Eppendorf, er et godt handelstrøk, også det ganske eksklusivt, men her finner du flere små, spennende butikker. Gamle, vakre hus, en behagelig bydel. Ja, det sies at en ekte «Eppendorfer» kvier seg for å forlate sin egen bydel. Små hyggelige kafeer, god og rolig stemning – vi skjønner dem.

Da er det noe annet med havnen, der er det travelt. Hamburg havn har mer enn 13 000 skipsanløp i året. Og det fine er at havnen er en del av byen, den ligger jo midt i byen. Her er lasteterminaler for containere, for stykkgodsbåter fra alle verdens kanter, og små tau-båter skyver av og til en av dem inn i tørrdokken på et av byens skipsverft med en utrolig presisjon. Vi kan stå på kaia og se på. Det er også en byopplevelse.

Et av de store byggeprosjektene i Hamburg foregår også her nede ved havnen. En ny bydel, med

kontorer, museer og boliger bygges midt i havneområdet. Spennende prosjekt, en berikelse for byen. Her ligger også alle store og små gutters – og jenters for den saks skyld, Drömmeland: En av verdens største modelljernbaner, Modelleisenbahn Wunderland.

Den norske sjømannskirken ligger ikke så langt fra havnen. Nordmenn er litt rare sånn, ikke før har vi reist hjemmefra før vi søker til hjemlig trygghet. Kjerka er det. Det er ikke så mange sjøfolk der som før, men mange fastboende nordmenn – og mange turister.

Hamburg er en kulturby. Mange teatre, mange orkestre, mange musikaler, mange gallerier, mange museer. Det er alltid noe på gang, det er en intensitet som mange andre storbyer savner. Intensiteten er kombinert med en rolig puls, derfor er byen behagelig.

S-Bahn til Altona, vandring i bydelen Ottensen, jeg slår et slag for den. Litt Grünerløkka i Oslo, et strøk på vei oppover, en multinasjonal bydel. Spennende butikker,

små kafeer, gateteater, de unge menneskers bydel. Forfriskende. Totalt forskjellig fra Eppendorf. Nettopp i dette, variasjonen, ligger Hamburgs styrke. Byen er for unge, for gamle, for rike, for folk med mer begrensede midler. Og så er den vakker. Tysklands vakreste storby, sies det, og det tror vi på. Men først og fremst er Hamburg en spennende og livelig by – en likandes by.

INFO

Lufthansa, Norwegian og Germanwings flyr Oslo-Hamburg. Colorline seiler Oslo-Kiel, derfra er det bare en time med tog til Hamburg.

Se nettsidene:
www.hamburg-tourism.de
www.hamburg-magazin.de
www.sjomannskirken.no/hamburg
www.miniatur-wunderland.de
www.hamburg.de

Fascinerende – by og ham i ett.

SKOLETURER TIL TYSKLAND OG BERLIN

KLASSEROM EUROPA

DOKUMENTASJONSREISER MED AKTIVE FREDGREISER

Siden 1992 har mer enn 100.000 norske ungdommer reist på dokumentasjonsreiser med Helga Arntzen. Først gjennom Hvite busser til Auschwitz og senere med Aktive Fredsreiser. Aktive Fredsreiser skal arbeide for å gi ungdom tro på at konflikter kan løses og at fred kan skapes, og at deres egne holdninger og handlinger er avgjørende.

På våre nettsider finner du mer om reisemål, som for eksempel:

8-DAGERS TUR TIL KRAKOW OG BERLIN KR. 3.890,-
5-DAGERS TUR TIL BERLIN KR. 2.590,-

PÅSKETUR 9. - 15. april (voksne) kr. 5.990,-
 Det klassiske Tyskland

BIKE FOR PEACE 17. - 29. mai
 Fredsritt på sykkel fra Risør til Berlin

HEIDELBERG 24. juni - 3. juli (voksne) kr. 8.650
 Vi besøker også Normandie med tidsvitne

Aktive Fredsreiser
 TRAVEL FOR PEACE AS

**Et nettverk som dekker alle verdenshjørner.
De beste forbindelsene til morgendagens forretningscentre.
Og ikke minst til hele Tyskland.**
Alt for dette ene øyeblikket.

Når du skal reise, gjelder kun en ting: Gode forbindelser. Med våre knutepunkter i München og Frankfurt kan du regne med oss til 355 destinasjoner verden over. Og dersom du skal til Tyskland, kan du ikke finne noen bedre, det er tross alt "hjemme" for oss. Derfor flyr vi 15 ganger daglig direkte til Tyskland. De beste prisene finner du alltid på www.lufthansa.no eller hos ditt online reisebyrå. Vi ser frem til å se deg ombord! www.lufthansa.no

There's no better way to fly.

Lufthansa

A STAR ALLIANCE MEMBER